

HYVINKÄÄ

Hyvinkään liikkumissuunnitelma 2021 - 2025

Sisällys

1	Kohti liikunnallista elämäntapaa	2
2	Liikunnan ja liikkumisen tukeminen hyvinvoinnin peruspilarina	4
3	Hyvinkään kaupungin liikkumissuunnitelman lähtökohdat.....	7
3.1	Liikuntasuunnitelman 2013-2023 keskeiset huomiot.....	7
3.2	Hyvinkään kaupungin liikuntapalveluiden arvot	8
3.3	Liikuntasuunnitelman 2013-2023 edelleen ajankohtaiset toimenpide- ja kehitysehdotukset.....	9
3.4	Liikuntapalveluiden talous ja investoinnit	11
3.5	Liikuntapalveluiden järjestämistä säätelevät lait.....	14
3.6	Liikkumissuunnitelman toteuttamisen tarve ja perustelut.....	15
4	Hyvinkään kaupungin liikkumissuunnitelman periaatteet vuosille 2021-25	17
4.1	Liikkumissuunnitelman suunnittelutyöryhmät.....	17
4.2	Liikkumissuunnitelman strategiset linjaukset, tavoitteet ja toteutumisen seuraaminen	19
5	Pohdinta.....	29
	Lähteet.....	31
	Liitteet.....	32

1 Kohti liikunnallista elämäntapaa

Hyvinkään kaupungin toiminnallisen liikkumissuunnitelman 2021-2025 tarkoituksena on tehdä näkyväksi kuntalaisten liikkumisen ja hyvinvoinnin vahvistamiselle asetettuja strategisia linjauksia ja konkreettisia tavoitteita ja toisaalta sitä, millaisilla toimenpiteillä näihin tavoitteisiin pyritään eri ikä- ja väestöryhmien kohdalla. Hyvinkään Pelikirjan 2017-2027 hengen mukaisesti liikkumissuunnitelmalla toteutetaan elinvoimaisen Hyvinkään liikuntapalveluiden tarjontaa, jossa vahvistetaan omaleimaisen ja vahvan kulttuuri- ja liikuntakaupungin tavoitteita kehittämällä käytännön liikuntatoimintaa sen kaikilla osa-alueilla.

Liikkumissuunnitelman työstäminen vuosille 2021-2025 on ollut prosessi, jonka läpiviemisessä on ollut monilukuinen joukko liikunnan ja hyvinvoinnin ammattilaisia, yhteistyökumppaneita, aktiiviliikkuja, kuntalaisia ja päättäjiä. Suunnitelman laatimisessa on nojattu vahvasti paitsi valitsemiin, radikaalistikin muuttuneisiin olosuhteisiin, myös olemassa oleviin dokumentteihin ja tutkittuun tietoon. Erityisen iso ja ohjaava merkitys on ollut seuraavilla, myös poliittisen päätöksentekoprosessin läpikäyneillä asiakirjoilla:

- Hyvinkään kaupungin liikuntasuunnitelma 2013-2023 (vuodelta 2012)
- Hyvinkään kaupungin seniori-ikäisten liikunta- ja hyvinvointitutkimus (2020)
- Hyvinkään kaupungin liikuntaolosuhteet ja palvelut Hyvinkäällä -seurakysely (2020)
- Hyvinkään kestävä liikuminen ohjelma 2030 (2014)
- Hyvinkään kaupungin hyvinvointipalveluiden mallinnus (2020)
- Hyvinkään kaupungin hyvinvointikertomus (2020).

Lisäksi liikkumissuunnitelmassa on pyritty ottamaan huomioon myös Keski-Uudenmaan sote -kuntayhtymän tuottamat ja parasta aikaa työn alla olevat alueelliset, hyvinvointiin liittyvät suunnitelmat, kuten Alueellinen hyvinvointisuunnitelma 2020-2025, sekä tietysti erilaiset kansalliset liikuntatutkimukset ja muiden kuntien liikunta- tai liikkumissuunnitelmat.

Käsillä olevassa liikuntasuunnitelmassa on pyritty nostamaan mahdollisimman selkeästi esiin kaupungin eri toimialojen ja palvelualueiden tekemää suoraa ja epäsuoraa työtä kuntalaisten liikkumisen edistämiseksi ja turvaamiseksi. Kuntalaiset ovat voineet vaikuttaa ympäristön ja liikuntapaikkojen kehittämiseen sekä liikkumissuunnitelman 2021-2025 sisältöihin mm. erilaisen kyselyjen, antamansa palautteen ja osallistavan budjetoinnin 2020 kautta.

Voimassa olevan liikuntasuunnitelman 2013-2023 mukaan hyvinkääläiset ovat intohimoisia liikkuja ja urheilun harrastajia. Omaehtoisen liikkumisen lisäksi suurta merkitystä kuntalaisten liikkumisen kannalta on myös Hyvinkään kaupungin liikuntapalveluilla, liikutaan panostavilla yrityksillä, noin 125 paikallisella urheiluseuralla, muilla yhdistyksillä sekä tietysti vapaaehtoisuudella. Liikkumista tukevien ihmisten ja toimijoiden lisäksi hyvinkääläisten liikkumista motivoi

erinomaisesti se, että Hyvinkään liikuntapaikkaverkosto on rakentunut monipuolisesti ja laajasti. Jo liikuntasuunnitelmassa 2013-2023 esitettiin seuraava visio, joka pitää edelleen paikkansa:

Hyvinkääläisillä on Helsingin seudun kehyskuntien asukkaista parhaat edellytykset omatoimiseen liikunnan harrastamiselle, seuratoiminnan järjestämiselle sekä läpi elämän jatkuvan liikunnallisen elämäntavan kehittymiselle. Kaupungin toimenpiteitä kehitetään vastaamaan erityisesti lasten liikunnallisen elämäntavan vaatimuksia sekä ikääntyvien toimintakyvyn ylläpitämiseen liikunnan avulla.

Missio puolestaan perustelee Hyvinkään liikuntapalveluiden asemaa ja asiantuntijuuden merkitystä liikuntapalveluiden käytännön toteuttamisessa, kehittämisessä ja suunnittelussa osana kaupungin palvelutarjontaa. Liikuntapalveluiden tulee voida tarjota asiantuntijuuttaan eri väestöryhmien ja hallintokuntien käyttöön liikunnallisen elämäntavan juurruttamiseksi Hyvinkäälle, luontevaksi osaksi hyvinkääläisten arkea ja elämää.

Tutkimusten mukaan suomalaiset aikuiset viettävät valtaosan paikallaan istuen tai maaten (Kokko & Mehtälä 2016). Reippaaseen liikkumiseen käytetään vain noin tunti päivässä. Lapset ja nuoret kuluttavat puolet valveaoloajastaan paikallaan ja liikkuvat vähintään reippaasti vain pari tuntia päivästä. Vähän liikkuvilla lapsilla liikkumista tapahtuu käytännössä vain koulupäivän aikana, jos silloinkaan. Lapsuuden liikunnalla näyttäisi kuitenkin olevan positiivisia vaikutuksia myös vuosikymmenten päässä oleviin työuriin sekä yksilön hyvinvoinnin tilaan. Tämän vuoksi erityisesti lasten ja nuorten liikkumisen tukeminen on äärimmäisen tärkeää kaikkien osapuolten kannalta. (Kari 2020.)

Tämän työn lopputuloksena toteutetaan olemassa olevan liikkumissuunnitelman toimenpide-ehdotuksia käytännössä sekä uusia, nykyisestä tilanteesta esille nousseita strategisia linjauksia sekä konkreettisia tavoitteita ja toimenpiteitä vuosille 2021-2025. Liikuntapalvelut ovat laaja verkostomainen monimuotoinen kokonaisuus, jossa kaikilla tässä työssä esiin nousseilla asioilla on merkityksensä liikuntapalveluiden tuottamisessa.

Monimuotoisuus on tekijä, jota haluamme hyödyntää liikunnan palveluketjussa vieläkin tehokkaammin. Haluamme selkeyttää toimintojamme ja sitouttaa sekä sitoutua yhteistyötahojen kanssa edistämään liikunnan, liikkumisen ja hyvinvoinnin lisäämistä Hyvinkäällä. Voidaksemme vaikuttaa ja lisätä liikettä, on koko organisaation voitava uudistua voidakseen kehittää liikkumista. Muuttuva maailma ja kaupunki vaativat etsimään uusia näkyviä ja konkreettisia ratkaisuja tähän hetkeen ja tulevaisuuteen. Kaikki kuntalaiset ovat asiakkaitamme ja yhteistyökumppaneitamme – liikkumiskyvystään ja liikkumisen mahdollisuuksistaan huolimatta. Liikkumissuunnitelma on keino rakentaa yhdessä hyvän elämän tekijöitä Hyvinkäälle, toteuttaa Hyvinkään kaupunkistrategiaa, Pelikirjaa, jonka päivittämistyö on parasta aikaa käynnissä.

Hyvinkäällä 27.1.2021

Jarmo Vakkila
liikuntapäällikkö
Hyvinkään kaupunki

Panu Isotalo
hyvinvointipäällikkö
Hyvinkään kaupunki

Simo Varjonen
kulttuuri- ja vapaa-aikajohtaja
Hyvinkään kaupunki

2 Liikunnan ja liikkumisen tukeminen hyvinvoinnin peruspilarina

Kuntalain (410/2015 § 1 ja 9) mukaan kunnan tehtävänä on edistää asukkaiden hyvinvointia ja alueen elinvoimaa, ja toisaalta järjestää asukkaille palvelut ekonomisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväällä tavalla. Lain mukaan kunta voi tuottaa nämä palvelut itse tai hankkia ne sopimuksen pohjalta joltain muulta palveluntuottajalta. Liikuntalaissa (390/2015) puolestaan suositellaan, että kunta luo edellytyksiä liikunnalle kehittämällä paikallista ja alueellista yhteistyötä sekä terveyttä edistävää liikuntaa tukemalla kansalaistoimintaa, tarjoamalla liikuntapaikkoja sekä järjestämällä liikuntaa ottaen huomioon eri kohderyhmät.

Hyvinkäällä hyvinvoinnin, terveyden ja liikunnan edistämisen rakenteet ovat muuttuneet historiallisen paljon parin viimeisen vuoden aikana, kun Hyvinkään kaupungin aikaisemmin itse tuottamat sosiaali- ja terveysterveystoimet siirtyivät 1.1.2019 alkaen Keski-Uudenmaan sosiaali- ja terveystoimintayhtymään, Keusoteen.

Keusoten muotoutumisen seurauksena Hyvinkään kaupungin 2.745 työntekijästä (31.12.2018) noin tuhat sote-alan asiantuntijaa siirtyi kuntayhtymän palvelukseen vuoden 2019 alussa. Tämä tarkoitti perustavaa laatua olevia muutoksia Hyvinkään kaupungin taloudellisissa toimintaedellytyksissä, osamispääomassa, arjen käytänteissä, asiakassegmenteissä, tiedonkulussa, työnkuviissa ja jopa toimintafilosofiassa. Liikuntapalvelut pysyi edelleen Hyvinkään kaupungilla, mutta toki sote-muutos ja heti kohta seurannut korona-, talous- ja työttömyyskriisi heijastuivat monin tavoin myös liikuntapalveluihin sekä sen toimintaympäristöön ja -edellytyksiin.

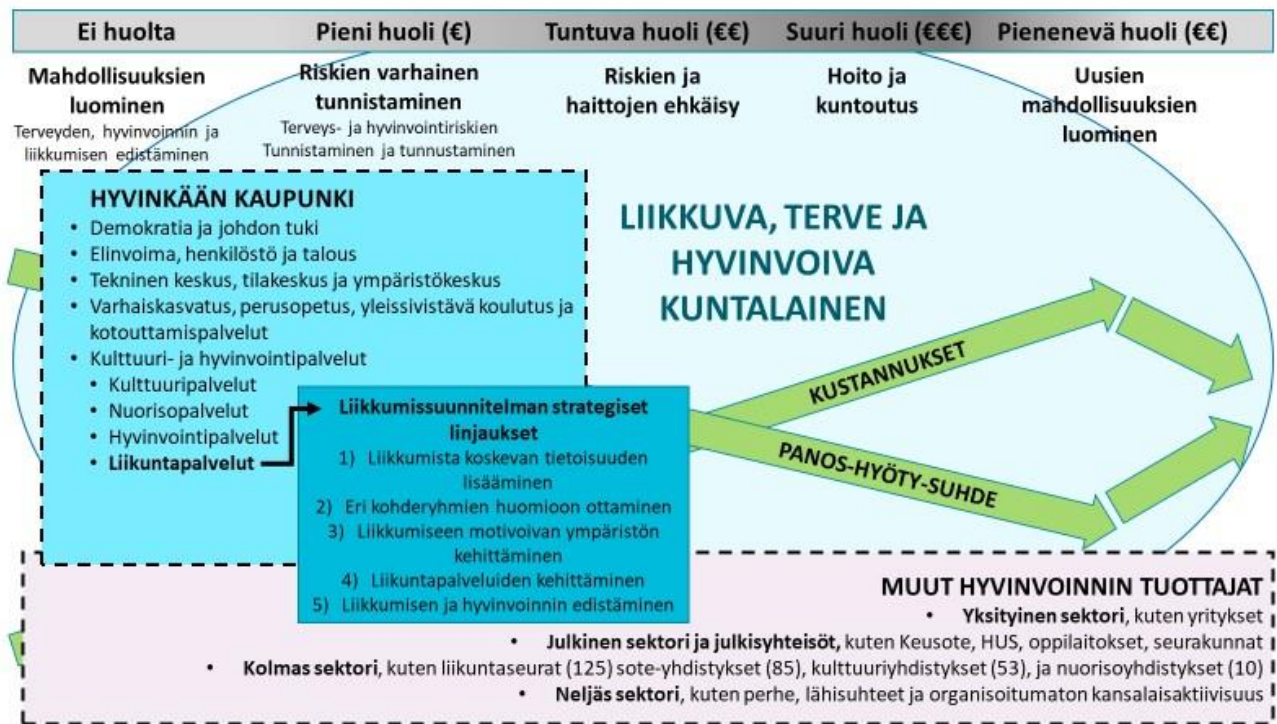
Sote-muutos heijastui vahvasti Hyvinkään kaupungin rooliin ensisijaisesti hyvinvoinnin edistäjänä. Ratkaisevin muutos on ollut se, että kaupungin perustehtävän fokus on siirtynyt vuodesta 2019 lähtien tietoisesti ja tiiviissä yhteistyössä yhteistyökumppaneiden kanssa korjaavasta ja pahoinvointia poistavasta työstä kuntalaisten hyvinvointia tukevaan, ongelmia ehkäisevään työhön. Tässä kaikessa liikuntapalveluilla on erittäin ratkaiseva rooli.

Hyvinkään ja hyvinkääläisten hyvinvoinnin vahvistamisesta pitää huolta kaikki Hyvinkään kaupungin toimialat ja palvelualueet, mutta myös suuri määrä yhteistyökumppaneita kaikilta neljältä sektorilta. Hyvinvoinnin yhteisen edistämisen ja ongelmien ehkäisemisen sekä korjaamisen työnjakoa Hyvinkäällä voidaan tällä hetkellä kuvata seuraavan, Hyvinkään kaupungin hyvinvointimallinnuksesta (2020) tutun mallin mukaisesti:

Liikkumissuunnitelma

Suunnitelman avulla kuvataan oleellinen, kuntalaisten liikuntaa ja liikkumista koskeva tieto osaksi Hyvinkään kaupungin vuoropuhelua, suunnittelua, päätöksentekoa ja toimeenpanoa.

Tulevien vuosien tavoitteena on toteuttaa ja seurata toiminnallisia ratkaisuja liikkumisen ja liikunnan edistämiseksi Hyvinkäällä.

KUVIO 1. Liikkomisen, terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen työnjako sekä liikuntapalveluiden strategiset linjaukset Hyvinkäällä

Hyvinvoinnista puhutaan liikunnan yhteydessä paljon, mutta mitä käsitteellä oikeastaan tarkoitetaan? Klassisen määritelmän mukaan hyvinvointi muodostuu elintasosta ja elämänlaadusta (Allardt 1976). Nykyajattelutavan mukaan hyvinvointi on fyysistä, psyykkistä, sosioekonomista, emotionaalista ja laajasti ymmärrettynä hengellistä hyvää oloa, joka on ihmisen itsensä, hänen läheistensä sekä yhteiskuntapolitiikan, palvelujärjestelmän ja lähiympäristön tulosta (Perttilä yms. 2010). Samalla on muistettava, että hyvinvointi merkitsee eri asioita eri ihmisille elämän eri vaiheissa ja toisaalta se, että hyvinvointi lähtee vahvasti ihmisestä, kuntalaisesta itsestään. Näin ollen voidaan sanoa, että hyvinvoinnin näkökulmasta kuntien pääasiallisena tehtävänä on luoda asukkaille puitteita rakentaa omaa hyvinvointia, kannustaa heitä hyvinvoinnista huolehtimiseen sekä seurata ja tehdä näkyväksi kuntalaisten hyvinvoinnin tilaa ottaen huomioon hyvinvoinnin kolme eri ulottuvuutta (Moisio ym. 2008; Vaarama ym. 2014):

- 1) Kuntalaisten terveystilanne fyysisen, sosiaalisen ja henkisen hyvinvoinnin näkökulmasta.
- 2) Materiaalinen hyvinvointi liittyen muun muassa toimeentuloon, asumiseen, palveluihin ja ympäristöön.
- 3) Koettu hyvinvointi, elämänlaatu.

Hyvinvoinnin lähteiden tarjoamisesta hyvänä esimerkkinä on liikuntaan ja liikkumiseen kannustaminen ja niiden edellytysten tarjoaminen, sillä lukuisat tutkimukset ovat osoittaneet, että monipuolinen ja kohtuullinen liikunta muun muassa kohentaa mielialaa, terävöittää ajattelua, vähentää stressiä, parantaa unen laatua sekä ennaltaehkäisee, parantaa ja kuntouttaa monia (kansan)sairauksia, kuten sydän- ja verisuonisairauksia, tuki- ja liikuntaelinten sairauksia, aikuistyyppin diabetesta sekä auttaa monissa mielenterveyden haasteissa.

Hyvinkään kaupungin tuottamien liikuntapalvelujen kannalta on olennaista seuravat kysymykset, joihin haetaan vastauksia niin strategisella tasolla, kuin jokapäiväisessä työssä, jokaisen työntekijän toimesta:

- 1) Mitkä dokumentit ohjaavat Hyvinkään kaupungin liikuntatyötä?
- 2) Miten liikuntapalveluiden tuottaminen jakautuu eri toimijoiden, kuten Hyvinkään kaupungin, urheiluseurojen ja muiden yhteistyökumppaneiden, kesken?
- 3) Mitkä ovat liikuntapalveluiden strategiset linjaukset sekä konkreettiset tavoitteet ja toimenpiteet näiden linjausten saavuttamiseksi?
- 4) Mitkä ovat liikuntapalveluiden tulevaisuuden näkymät Hyvinkäällä?

Näihin kysymyksiin löytyy pitkälti vastauksia käsillä olevasta liikkumissuunnitelmasta.

Hyvinkään kaupungin liikkumissuunnitelma 2021-2025 rakentuu niin, että seuraavassa luvussa 3 tarkastellaan liikkumissuunnitelman lähtökohtia ja luvussa 4 tämän liikuntasuunnitelman olennaisinta antia eli a) strategisia linjauksia, b) konkreettisia tavoitteita ja c) konkreettisia toimenpiteitä näihin pääsemiseksi. Luvussa 5 palataan vielä ylätasolle tarkastelemaan muun muassa sitä, mikä on tämän suunnitelman tärkein anti ja miltä suunnitelman ja liikunnan tulevaisuus näyttää Hyvinkäällä.

Hyvinvointi

Fyysistä, psyykkistä, sosioekonomista, emotionaalista ja laajasti ymmärrettynä hengellistä hyvää oloa, joka on ihmisen itsensä, hänen läheistensä sekä yhteiskuntapolitiikan, palvelujärjestelmän ja lähiympäristön tulosta.

Hyvinvointi merkitsee eri asioita eri ihmisille elämän eri vaiheissa.

Hyvinvointi lähtee vahvasti ihmisestä itsestään. Kaupungin tehtävänä on luoda kuntalaisille puitteita rakentaa omaa hyvinvointia, kannustaa hyvinvoinnista huolehtimiseen sekä seurata ja tehdä näkyväksi kuntalaisten hyvinvoinnin tilaa.

3 Hyvinkään kaupungin liikkumissuunnitelman lähtökohdat

Hyvinkään kaupungin nykyinen ja vielä toistaiseksi voimassa oleva liikuntasuunnitelma 2013-2023 laadittiin vuonna 2012 Jyväskylän Yliopiston liikuntatieteellisen tiedekunnan toimesta. Suunnittelutyön tuloksena syntyi strategia liikunnan harrastamisen lisäämiseksi Hyvinkäällä. Suunnitteluprosessi alkoi erilaisilla selvityksillä liikunta- ja urheilukulttuurin tilasta, jonka jälkeen rakentui visio liikuntarakentamiseen ja taloudellisiin ratkaisuihin perustuvasta viitekehuksesta. Viimeisen vaiheen toteutuksesta syntyi pitkäjänteistä toimintaa ohjaava visio lokaalin liikunnan ja urheilun kehittämiseksi. Suunnitelmaan kuului tutkimus väestön liikunnan harrastuneisuudesta, urheiluseurakysely, eri intressiryhmien haastatteluja sekä asiakirja-analyyssejä.

3.1 Liikuntasuunnitelman 2013-2023 keskeiset huomiot

Vuosikymmenten aikana systemaattisesti ja tietoisesti kehitetty ja rakennettu Hyvinkään liikuntatarjonta on kokonaisuudessaan poikkeuksellisen kattava – yksi Uudenmaan parhaista – ja se tukee kuntalaisia niin omatoimisen liikkumiseen kuin urheiluseuroissa toimimiseen. Hyvinkäällä on myös poikkeuksellisen suuri määrä urheiluseuroja asukasmäärään suhteutettuna: noin 125 seuraa, joista suunnilleen 90 toimii aktiivisesti. Liikuntasuunnitelmasta 2013-2023 ja muista tuoreemmista dokumenteista ja tutkimuksista ilmenee Hyvinkään osalta, että

- vapaaehtoistyö on Hyvinkäällä merkittävää ja sen rahallinen arvo vuositasolla on laskeutuvissa jopa miljoonissa euroissa
- pelkästään liikunnan parissa toimii noin 5.400 vapaaehtoistyöntekijää
- liikuntamatkailu on yksi tärkeimmistä vetovoimatekijöistä (erityisesti Sveitsin alue)
- kaupunki tunnetaan valtakunnallisesti useista eri lajeista, kuten pesäpallosta, curlingistä ja moottoriurheilusta
- liikunnan talouden tunnuslukujen vertailulla suhteessa asukasmäärään Hyvinkää on ollut tutkimushetkellä maan keskitasoa
- perityt asiakasmaksut olivat Uudenmaan keskiarvoon nähden suurempia ja nettopanostus omista varoista liikuntaan jäi selkeästi maan keskiarvoa pienemmäksi (2013)
- huippu-urheilun innostavuus ja kulttuurinen anti tulee nähdä kuntalaisten suosituimpana ja eniten käyttämänä kulttuuritarjontana
- kuntien tulee panostaa liikuntapalveluihinsa erityisesti lapsiin ja ikääntyneisiin
- liikuntapalvelut toteuttaa omalta osaltaan hyvin Hyvinkään Pelikirjan tavoitteita
- liikuntapalvelut kartoittaa kunnan ulkoiset ja sisäiset intressiryhmät, joille toteutetaan liikuntafoorumi pari kertaa vuodessa
- liikuntapalvelut luo edellytyksiä ja toimii asiakaslähtöisesti asiantuntijaorganisaationa hyvinvoinnin edistämiseksi

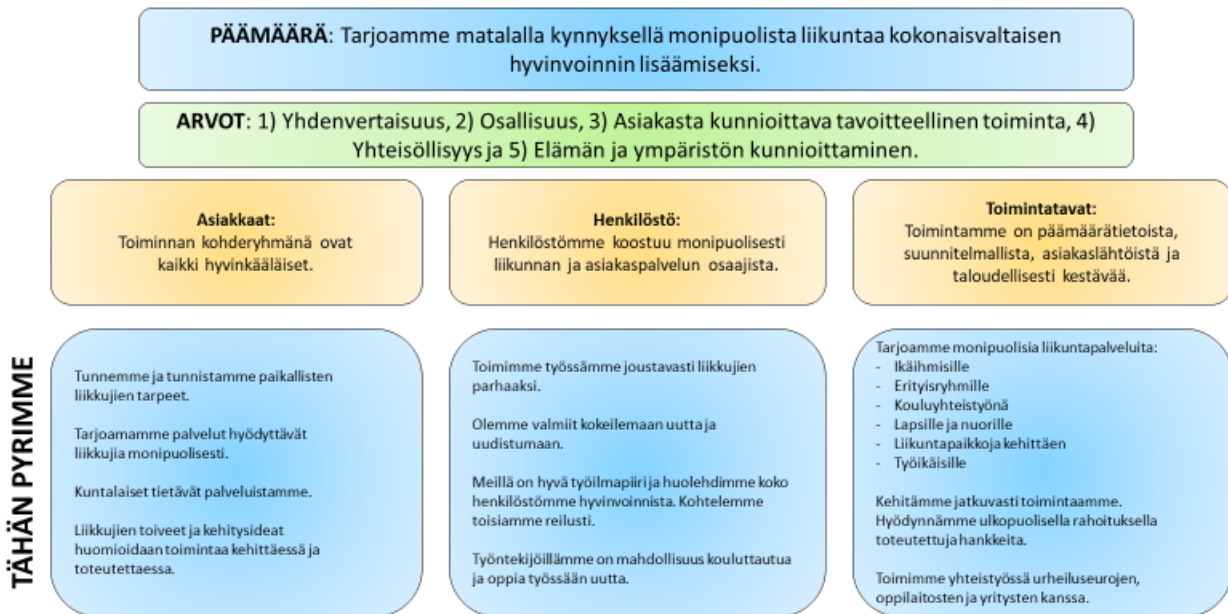
- Hyvinkäällä kehitetään arki- ja hyötyliikuntaa sekä korostetaan liikunnan ja liikuntarakentamisen merkitystä kaupunkimiljöön kehittämisessä
- Hyvinkään kaupungin liikuntapaikat ovat suurimmalta osalta kunnan ylläpitämiä, mikä luo edellytykset avoimiin, tasapuolisiin ja esteettämiin liikuntamahdollisuuksiin
- seurojen odotuksissa toimintojen tarpeellisuudesta korostuvat liikuntasalit ja -hallit (87 % vastaajista), ulkoilualueet (77 %) ja kuntoradat (70 %).

Suurin osa näistä painopistealueista on edelleen varsin ajankohtaisia ja painottamisen arvoisia.

3.2 Hyvinkään kaupungin liikuntapalveluiden arvot

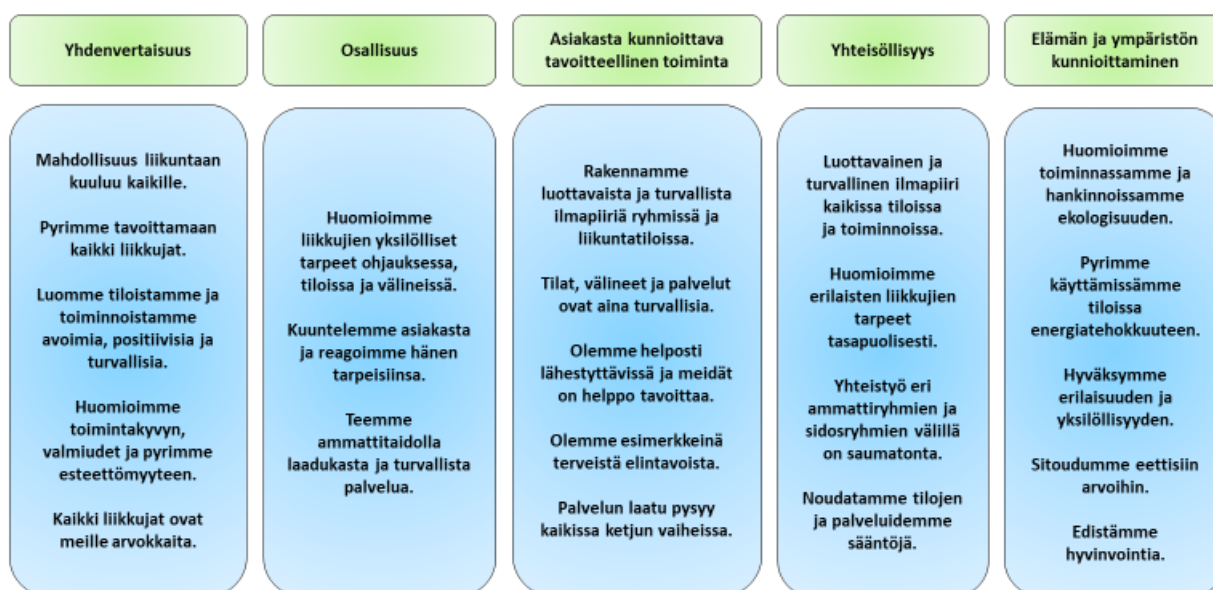
Hyvinkään kaupungin liikuntapalveluiden toiminnan taustalla on liikuntapalveluiden henkilökunnan yhteisesti pohtimat ja auki kirjoittamat arvot, jotka nojautuvat vahvasti Hyvinkään kaupunkistrategiaan. Kuviossa 2 on avattu tarkemmin liikuntapalveluiden toimintamallia ja sitä, mihin jokapäiväisessä työssä pyritään. Kuviossa 3 puolestaan on kuvattu yksityiskohtaisemmin liikuntapalveluiden viittä arvoa.

Hyvinkään kaupungin liikuntapalveluiden toimintamalli (2020)

KUVIO 2. Hyvinkään kaupungin liikuntapalveluiden toimintamalli

Liikuntapalveluiden arvot

KUVIO 3. Hyvinkään kaupungin liikuntapalveluiden arvot

3.3 Liikuntasuunnitelman 2013-2023 edelleen ajankohtaiset toimenpide- ja kehitysehdotukset

Viimeisen seitsemän vuoden aikana liikunnan ja hyvinvoinnin olosuhteet, tilanteet ja tarpeet ovat muuttuneet siinä määrin, että Hyvinkään liikuntapalvelut on nähnyt tarpeelliseksi päivittää liikuntasuunnitelman 2013-2023 jo nyt sekä nimitä se vallitsevaa todellisuutta paremmin vastaavaksi ja laaja-alaisemmaksi liikkumissuunnitelmaksi 2021-2025.

Vuonna 2012 laaditun liikuntasuunnitelman yhtenä tavoitteena oli saada aikaiseksi pitkäjänteinen, ajan hermolla elävä ja tutkittuun tietoon perustuva kehittämissuunnitelma kymmeneksi vuodeksi. Tämä on pitänyt sisällään kaksi valtuustokautta (2013-2016 ja 2017-2020). Aikoinaan on jo esitetty, että vuosien 2013-2020 toteutumisesta tehtäisiin arvio toteutuksista ja jäljellä olevista vuosista 2021-2023 uusi suunnitelma ennen vuotta 2024.

Liikuntasuunnitelmassa 2013-2023 on edelleen monia relevantteja toteuttamistavoitteita, jotka on tarpeen sisällyttää myös uuteen päivitykseen vuosille 2021-2025. Hyvinkään kaupunki haluaa jatkossakin nostaa esiin ja edistää seuraavia tavoitteita liikunnan ja liikkumisen osalta:

- 1) *Lasten ja nuorten* liikunnallisen elämäntavan ja liikkumisen tukeminen.
- 2) *Työikäisten* liikunnan työpajojen jatkaminen, työikäisten liikkumista koskevan tiedon lisääminen sekä työikäisten ongelmaryhmien paikantaminen ja tukeminen liikunnan tarjoamin keinoin.

- 3) *Ikääntyneiden* liikkumisympäristöjen ja liikuntaolosuhteiden parantaminen, yhteistyön tiivistäminen sosiaali- ja terveystalouden kanssa sekä ikäihmisten liikuntaneuvonnan ja liikuntatapahtumien järjestäminen.
- 4) *Eriyisryhmien* liikuntapalveluiden tavoitavuuden ja esteettömyyden edistäminen ja erityisryhmien liikkumista edistävän yhteistyön kartoittaminen eri tahojen kanssa.
- 5) *Heikoimmassa asemassa olevien* liikkumisen tukeminen muun muassa asiakasmaksujen ja kustannusten kautta.
- 6) *Kilpa- ja huippu-urheilun* tukeminen opiskelu- ja valmennusryhmien kautta. Urheilukatemiatoinnin selvittäminen Hyvinkäälle. Urheilijoiden palkitseminen. Parannetaan harjoittelumahdollisuuksia ja järjestetään seurafoorumeja. Kannustetaan hankerahoituksen hakemiseen.
- 7) Sisäisten, paikallisten ja valtakunnallisten *sidosryhmien* kanssa tehtävän yhteistyön lisääminen ja tiivistäminen.
- 8) *Alueellisen yhteistyön* seudullinen kehittäminen ottaen huomioon etenkin kustannustehokkuuden lisäämisen ja päällekkäisen työn minimoimisen
- 9) *Liikuntapaikkojen ja hankkeiden* tarkka ajoittaminen ja suunnitteleminen:
  - a. *Yli 700.000 euroa maksavien suurhankkeiden asiantunteva suunnittelu ja kustannustehokas saattaminen valmiiksi:* Sveitsin uimala, mahdollisesti erilaiset hallit yms.
  - b. *Alle 700.000 euroa maksavien hankkeiden asiantunteva ja kustannustehokas saattaminen valmiiksi:* Tenniskeskuksen peruskorjaus, talviliikuntaolosuhteiden kehittäminen yms.
  - c. *Lähiliikuntapaikat ja ulkoilualueet:* useita uudiskohteita.
- 10) *Tiedottamisen, markkinoinnin ja viestinnän* kehittäminen etenkin liikunnan hyötyjä koskevan tietoisuuden parantamiseksi. Tärkeinä kärkeinä on myönteisen, kaikkien eduksi koituvaa liikuntaa koskevan kuvan välittäminen ja positiivisen imagon ylläpitäminen
- 11) *Terveys- ja hyötyliikunnan* edistäminen mahdollisuuksia luomalla ja kehittämällä.
- 12) *Yksityisen sektorin* huomioiminen erinomaisten ja vaihtoehtoisten liikkumismahdollisuuksien tarjoajana ja tärkeänä yhteistyökumppanina.
- 13) *Liikuntamatkailun edistäminen* seudullisesti merkittävien liikuntapaikkojen esille tuomisen kautta niin kaupunkikuvassa, medioissa ja pääkulkuväylien varsilla.
- 14) *Paikallisten urheilutapahtumien näkyvyyden edistäminen ja taustatuen tarjoaminen muun muassa infrastruktuurin ja lupakäytäntöjen kautta.*
- 15) *Kielteisten, myönteisten ja neutraalien ympäristövaikutusten ottaminen huomioon kaikessa liikuntatoiminnassa ja -rakentamisessa.*
- 16) *Hyvinkään kaupungin toimialojen ja palvelualueiden välisen yhteistyön kehittäminen ja lisääminen liikuntaa ja liikkumista koskevissa teemoissa.*

Kuten voi nähdä, osa edellä luetelluista nostoista osa on jo toteutunut aikavälillä 2013-2020, osa on parasta aikaa työn alla ja osa on vielä odottamassa vuoroaan tai päätetty siirtää muun muassa taloudellisista syistä sopivampaan kohtaan tulevaisuudessa.

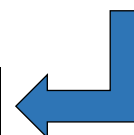
3.4 Liikuntapalveluiden talous ja investoinnit

Hyvinkään kaupungin liikuntapalveluiden vuosittaiset tulot muodostuvat ennen kaikkea kaupungin verotuloista, maksutuotoista (esimerkiksi uimalan asiakasmaksuista) ja perittä-
vistä tilavuokrista. Suurimmat menoerät ovat puolestaan rakennusten vuokrat, ulkopuolis-
ten palveluiden ostot ja henkilöstökulut. Kulut siis syntyvät kuntalaisille avointen liikunta-
paikkojen ja alueiden ylläpidosta sekä kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä edistävän liikun-
tapalvelutoiminnan tarjoamisesta.

Kulut muodostuvat lukemattomista pienistä puroista, mutta on mukana myös isoja jokia. Viime
aikojen suurin yksittäinen liikuntainvestointi Hyvinkäällä on ollut vuonna 2019 aloitettu uimalan
laajennushanke. Uimalan arvioidaan valmistuvan vuoden 2021 aikana. Kuvioon 4 on koottu Hy-
vinkään kaupungin liikuntapalveluiden tilinpäätöstiedot vuosilta 2016-2018 sekä tuoreimmat
talousarvotiedot vuodelta 2019.

	Tilinpäätös 2016	Tilinpäätös 2017	Tilinpäätös 2018	Tilinpäätös 2019
Toimintatuotot	1 121	1 300	1 425	1396
Toimintamenot	-5 381	-5752	-6 538	-6 457
TOIMINTAKATE	-4 259	-4 452	-5 113	-5 061

Suurimmat tulonlähteet 2019	
Maksutuotot (pääasiassa uimalasta)	700
Tila- ja salivuokrat	600
Suurimmat menoerät 2019	
Kiinteistöjen vuokrat	-3 000
Palveluiden ostot <i>Joista liikuntapaikkojen hoito -1 400</i>	-2 000
Henkilöstökulut	-1 000

KUVIO 4. Hyvinkään kaupungin liikuntapalveluiden tilinpäätös 2016-2019 sekä suurimmat tu-
lonlähteet ja menoerät 2019 (1.000 euroa)

Liikuntapaikkojen kunnostukseen liittyvistä investoinneista vuosina 2019-2020 ovat mainitta-
vimpia Pihkalan pesäpallokentän tekonurmen vaihto (140.000 euroa), Sveitsin laskettelukes-
kuksen hissilinjojen korjaus (90.000) ja Hyypärän ratsastuskentän peruskunnostus (140.000).

Liikuntapalveluiden budjetti koostuu palvelutoiminnan menoista ja tulot tilavuokrista sekä asiakasmaksuista liikuntapaikoilla. Suurin osa toiminnasta katetaan verovaroista. Kulut syntyvät liikuntapaikkojen ja alueiden ylläpidosta sekä liikuntapalvelutoiminnan tarjoamisesta. Suurin yksittäinen liikuntainvestointi on ollut vuosien 2019-2020 aikana rakenteilla ollut uimalan laajennushanke, jonka kokonaiskustannusarvio on noin 10 miljoonaa euroa ja jonka odotetaan valmistuvan vuoden 2021 aikana. Investoinneista päätettäessä tulisi esittää käyttökustannukset. Sisäliikuntatilojen käyttökustannusten osalta on tutkimusten mukaan hyvä varautua laskennallisesti vähintään 10 %:n ja vaativimpien kohteiden, kuten uimahallin, osalta jopa yli 20 %:n kasvuun (Ahonen & Suomi 2013).

Seuraavina vuosina on odotettavissa toimintamenojen kasvua uimahallin laajennuksen tuodessa lisäkustannuksia kaupungille. Uimalan käyttökustannusten kasvun arvioidaan olevan vuositasolla noin 500.000 euroa, jolloin käyttökustannukset nousevat 2019 tason mukaan noin 2.260.000 euroon. Mikäli kävijämäärä olisi jatkossa 240.000 henkilöä, saavutetaan arviolta 892.000 euron tulot, jos otetaan huomioon myös vuodelle 2021 päätetty hintatason korottaminen 5 %:lla. Saavutettava toimintakate olisi näin ollen noin 1.368.000 euroa. Laskelman pohjana on normaali toimintavuosi.

Kunnan liikuntapalveluiden terveeksi taloustilanteeksi arvioidaan sellaista tilaa, jossa nettomenoista enintään 40-45 % menee henkilöstökuluihin ja 40-45 % tilakuluihin, jolloin varsinaiseksi toimintarahaksi jää 10-20 %. Tähän osuuteen puolestaan sisältyy avustukset erityisryhmien ja aikuisväestön kuntoliikuntamenoihin sekä ja lasten ja nuorten liikunnan edistämiseen.

Vuoden 2020 liikuntatilojen käytön rajoitukset vaikuttavat niin liikuntapalveluiden tulo- kuin menopuolella. Vaikka vuoden 2021 budjetti on suunniteltu optimistisesti vuoden 2019 normaalitason pohjalta, on kuitenkin varsin todennäköistä, että ainakin alkuvuodesta 2021 pandemia tulee edelleen sotkemaan melkoisesti myös liikuntapalveluiden toimintaa ja hyvinkääläisten liikkumistottumuksia – oli sitten kysymys omatoimisesta arkiliikunnasta tai aktiivisesta kilpaurheilusta. Hyvinkäällä uimala ja jäähallit ovat hoitokustannuksiltaan selkeästi kalleimmat palvelulaitokset, mutta ne ovat yksittäisistä sisäliikuntatiloista myös kävijämääriltään suosituimmat. Uimalaa käytti vuonna 2019 peräti 234.500 kävijää ja tilanteen normalisoiduttua ja laajennuksen valmistuttua sinne odotetaan jopa 250.000 asiakasta vuosittain. Myös jäähallien käyttö on hyvin aktiivista, sillä keskimääräinen kävijämäärä on vuosittain 110.000 henkilöä.

Ulkoliikuntapaikkojen, jäähallien, uimahallin, Villatehtaan ja Takomon sekä urheilupuiston sisäliikuntatilojen yhteenlasketut, varatut tunnit olivat 41.667 taiden toimintavuoden 2019 aikana. Sisäliikunnalla on keskeinen merkitys terveyden, hyvinvoinnin, yhteisöllisyyden, liikkumisen, seuratoiminnan ja kilpaurheilun edistämässä Hyvinkäällä. Koulujen ja ammattioppilaitosten saleja käytetään kesäkauden ulkopuolella keskimäärin 34.000 tuntia vuodessa (2019). Kun lasketaan yhteen kaikki Hyvinkään liikuntapalveluiden liikuntapaikoilla varattavissa olevia tunnit, vuonna 2019 liikuntapaikkoja käytettiin seuratoiminnassa 75.660 tuntia. Urheiluseuroille myytävien tuntien käyttöaste oli käytännössä lähes 100 %. Tältäkin pohjalta voidaan perustellusti sanoa, että Hyvinkää on todellinen liikuntakaupunki.

Vaikka liikkuminen varta vasten liikuntaan varatuissa puitteissa on Hyvinkäällä erittäin suositua ja aktiivista, samalla täytyy muistaa valtakunnallisistakin tutkimuksista ilmenevä seikka:

kevyen liikenteen väylät, ulkoilureitit, uimarannat, puistot, yksityiset pihat ja ympärillämme oleva rikas ja puhdas luonto ovat Suomen suosituimpia ja käytetyimpiä liikuntapaikkoja, mitkä ovat lisäksi käyttäjille ja monissa tapauksissa myös veronmaksajille ilmaisia. Kun lasketaan yhteen kaikki se liikunta ja liikkuminen, mitä Suomessa ja Hyvinkäällä harrastetaan niin rakennetuissa kuin rakentamattomissa ympäristöissä, kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia ylläpitävään ja edistävään liikkumiseen käytetään todella merkittävä, korvaamaton määrä tunteja vuodessa. Hyvinkään kaupungin ja liikuntapalveluiden tehtävänä on saada kuntalaiset liikkumaan ja pitämään huolta itsestään ja kunnostaan näissä erilaissa ympäristöissä, kullakin olemassa olevien tarpeiden ja edellytysten tarjoamissa puitteissa.

3.5 Liikuntapalveluiden järjestämistä säätelevät lait

Kulttuuri- ja liikuntapalveluita ohjaavat lait velvoittavat kuntia tekemään suunnitelmia ja toteutuksia kansalaisten hyvinvoinnin, terveyden ja liikunnan edistämiseksi. Hyvinvoinnin- ja terveydenedistämistyötä ohjaavat kuntalaki, laki kuntien kulttuuritoiminnasta ja liikuntalaki sekä luonnosvaiheessa oleva Sote-järjestämislaki, jonka mukaan Sote-maakunnan on arvioitava ennakoon ja otettava huomioon päätösten vaikutukset eri väestöryhmiin ja terveyteen. Taulukkoon 1 on koottu tärkeimmät Hyvinkään liikuntapalveluiden järjestämistä koskevat lait.

<p>Liikuntalaki (390/2015)</p>	<p>Kunnan tulee luoda edellytyksiä kuntalaisten liikunnalle kehittämällä paikallista ja alueellista yhteistyötä sekä terveyttä edistävää liikuntaa, tukemalla kansalaistoimintaa, tarjoamalla liikuntapaikkoja sekä järjestämällä liikuntaa ottaen huomioon erityisryhmät. Liikuntalain tavoitteena on edistää:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) eri väestöryhmien mahdollisuuksia liikkua ja harrastaa liikuntaa; 2) väestön hyvinvointia ja terveyttä; 3) fyysisen toimintakyvyn ylläpitämistä ja parantamista; 4) lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä; 5) liikunnan kansalaistoimintaa mukaan lukien seuratoiminta; 6) huippu-urheilua; 7) liikunnan ja huippu-urheilun rehellisyyttä ja eettisiä periaatteita; sekä 8) eriarvoisuuden vähentämistä liikunnassa. <p>Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat tasa-arvo, yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys, monikulttuurisuus, terveet elämäntavat sekä ympäristön kunnioittaminen ja kestävä kehitys.</p>
<p>Kuntalaki (410/2015)</p>	<p>1 §: Kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla</p> <p>37 § Kuntastrategia: Kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen 2) Palvelujen järjestäminen ja tuottaminen 3) Kunnan tehtäviä koskevissa laeissa säädetyt palvelutavoitteet.
<p>Laki Kuntien kulttuuritoiminnasta</p>	<p>7 § Yhteistyö: Tämän lain tavoitteiden edistämiseksi ja kunnan tehtävien toteuttamiseksi kunnassa tulee tehdä yhteistyötä kunnan eri toimialojen välillä. Kunnan tulee paikalliset olosuhteet huomioon ottaen edistää tämän lain tavoitteiden ja tehtävien mukaista toimintaa yhteistyössä muiden kuntien, viranomaisen, maakunnan sekä kulttuuri- ja muiden toimialojen kanssa.</p> <p>8 § Tiedon tuottaminen ja arviointi (3 mom.): Kunta vastaa kulttuuritoimintaansa koskevan tiedon tuottamisesta ja kulttuuritoiminnan arvioinnista. Kunnan tulee arvioida kulttuuritoiminnan toteutumista osana kuntastrategiansa arviointia kuntalain 37 §:ssä säädetyllä tavalla sekä osana terveydenhuoltolain (1326/2010)12 §:ssä tarkoitettua terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä.</p>
<p>Sote-järjestämislaki, luonnos 23.7.2020</p>	<p>7§ Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sote-maakunnassa: Sote-maakunnan on toimittava yhteistyössä alueen kuntien kanssa ja tuettava asiantuntemuksellaan hyvinvoinnin- ja terveydenedistämistyössä.</p>

TAULUKKO 1. Hyvinkään kaupungin liikuntapalveluita ohjaavat lait

3.6 Liikkumissuunnitelman toteuttamisen tarve ja perustelut

Fyysinen aktiivisuus on selkeässä yhteydessä elintapasairauksiin sairastumisiin, elämän laatuun, vanhusten kotona selviytymiseen ja lasten koulumenestykseen. Liikkumattomuus aiheuttaa kustannuksia terveydenhuollon suorissa kustannuksissa, ikääntyneiden koti- ja laitoshoidon kustannuksia, sosiaalietuuksien sekä syrjäytymisen aiheuttamia kustannuksia. Liikkumattomuuden vuosittaiset yhteiskunnalliset kustannukset ovat noin 3,2-7,0 miljardia euroa (Husu ym. 2018).

Terveys 2011 -tutkimuksen, alueellisen terveys- ja hyvinvointitutkimuksen (ATH), LIITU 2016 -tutkimuksen (Kokko & Mehtälä 2016) mukaan suomalaiset aikuiset viettävät valveillaoloajastaan valtaosan paikallaan tai istuen ja makuulla. Reippaaseen liikkumiseen käytetään vain noin tunti päivässä. Lapset ja nuoret kuluttavat puolet valveillaoloajastaan paikallaan ja liikkuvat vähintään reippaasti vain noin kaksi tuntia päivästä. Vähän liikkuvilla lapsilla merkittävä liikkuminen tapahtuu koulupäivän aikana. Liikunta lapsena saattaa vaikuttaa ja olla yhteydessä jopa tuleviin työuriin positiivisin vaikutuksin, jotka näkyvät vasta vuosikymmenten päästä (Kari 2020).

Liikkumattomuuden haasteet ovat korostuneen entisestään tämän suunnitelman laatimisen aikana COVID-19-pandemian takia. Esimerkiksi lasten luontainen liikunta ja harrastustoiminta on vähentynyt merkittävästi harrastustoiminnan ja rajoitusten vuoksi. Eläkeläisten liikkuminen on ollut ajoittain lähes pysähdyksissä. Epidemiavuoden vaikutukset nähtäneen jälkikäteisen terveydenhuollon menojen kasvuna.

Näiden edellä mainittujen ja muiden yhteiskunnallisesti merkittävien havaintojen perusteella julkishallinnolliset toimenpiteet liikkumisen ja fyysisen aktiivisuuden edistämiseksi ovat tärkeitä ja perusteltuja. Hyvinkään liikkumissuunnitelma on ensiaskel tämän tehtävän toteuttamiseksi Hyvinkäällä.

Nykyinen liikuntasuunnitelma 2013-2023 on ollut kattava ja ansiokas selvitys liikuntaolosuhteista Hyvinkäällä. Esimerkiksi moni liikuntarakentamiseen liittyvä toimenpidetavoite on toteutunut, kuten menneillä oleva Sveitsin uimalan laajennus, beach volley -kentät ja jäähallin peruskorjaus, mutta osa eri ikäisten kuntalaisten liikunnallisista toimenpiteistä, kuten vähän liikkuvien kuntalaisten liikuntatietouden lisääminen, odottamaan vielä vuoroaan. Kun tarkastellaan suomalaisia liikuntasuunnitelmia yleisesti, voidaan todeta, että valtaosassa niistä lopputulokset painottuvat liikuntaolosuhteisiin ja liikuntarakentamiseen tavoitteisiin. Hyvinkäällä liikkumista ja liikuntaa halutaan lähestyä nimenomaan kuntalaisten ja heidän liikunnallisten tarpeidensa sekä inhimillisen hyvinvoinnin edistämisen ja kuntalain hengen toteuttamisen suunnasta.

Tässä liikkumissuunnitelmassa 2021-2025 liikuntaa siis lähestytään toisenlaisesta ajattelumallista. Tavoitteena on luoda toimenpiteitä, joita kehitetään vastaamaan erityisesti lasten liikunnallisen elämäntavan edistämistä sekä ikääntyneiden omatoimisuutta ja toimintakykyä parantavaa tarjontaa Hyvinkäällä. Tarvitaan erityisesti tärkeisiin kohderyhmiin suunnattavia

liikunnanedistämisen toimenpiteitä. Tällaisia ryhmiä ovat lapset ja nuoret, maahanmuuttajat sekä eläkeikäiset hyvinkääläiset.

Suunnitelmassa otetaan huomioon Hyvinkään kaupunkistrategian, ns. Pelikirjan, taloudellista, toiminnallista ja poliittista näkemystä sekä Pelikirjassa esiin nousevia teemoja ja kärkihankkeita. Yhtenä lähtökohtana on ollut löytää keinoja, joiden toteutukset eivät vaadi erityisen suurta taloudellista panostusta, vaan joita voidaan edistää pääasiallisesti olemassa olevan taloussuunnitelman, investointien, palveluiden ja verkostojen resursseilla ja yhteisellä tahtotilalla.

Liikkumisen edistämistä ei ratkaista vain muutamalla, näytävillä manöövereillä, vaan tarvitaan pohdittuja ja järjestelmällisiä toimenpiteitä. Arki- ja hyötyliikkumisen edistämiseen ei tarvita välttämättä lisäresursseja, vaan yhteisillä ratkaisulla ja tietoisuuden lisäämisellä voidaan tukea huomaamattoman liikkumisen ja aktiivisuuden kehittymistä.

On todettava että, liikkumissuunnitelma ei ole yksinomaan liikuntapalveluiden vastuulla ja toteutettavissa, vaan strategisten linjausten ja asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan kaikkien osapuolten, kuten päättäjien, palveluntuottajien, vapaaehtoisten ja kuntalaisten itsensä, sitoutumista. Tämän työn lopputuloksena toteutetaan olemassa olevassa Liikuntasuunnitelmassa esiintyviä toimenpide-ehdotuksia käytännössä ja nykyhetkessä esille nousseita uusia kehityskohteita, joita on yhteisöllisesti laadittu.

Liikuntapalvelut toteuttaa jo ensimmäisenä toiminnallisena vuotena edellä mainittuihin perustuen 59 kappaletta erilaista toiminnallista liikkumista edistävää käytännön toimenpidettä. Suunnitelman toteutuminen annetaan tiedoksi vuosittain Hyvinkään kaupungin johtoryhmälle, kulttuuri- ja hyvinvointilautakunnalle, kaupunginhallitukselle sekä kaupunginvaltuustolle. Tavoitteet tarkastetaan vuosittain ja niitä voidaan kehittää tai vaihtaa seuraavaa vuotta huomioiden. Seuraavan liikkumissuunnitelman laatiminen tehdään tutkimuksineen vuoden 2024 aikana. Tätä suunnitelmaa nimitetään Hyvinkään Liikkumissuunnitelmaksi 2021-2025.

4 Hyvinkään kaupungin liikkumissuunnitelman periaatteet vuosille 2021-25

4.1 Liikkumissuunnitelman suunnittelutyöryhmät

Osallistavaa suunnittelutyötä on tehty kevästä 2020 lähtien systemaattisesti Hyvinkään kaupungin eri toimialojen ja palvelualueiden, liikuntaseurojen ja muiden relevanttien tahojen kanssa. Hyvinkään kaupungin osalta liikkumissuunnitelmaa työstettiin mm. viestinnän, teknisen palvelukeskuksen ja puisto-osaston, liikennesuunnittelun, varhaiskasvatuksen, perusopetuksen sekä kulttuuri-, hyvinvointi- ja nuorisopalveluiden kanssa. Kuntalaiset ja liikuntaseurat puolestaan ovat päässeet tuottamaan sisältöjä liikkumissuunnitelmaan mm. osallistuvan budjetoinnin, liikuntafoorumien sekä erilaisten tapahtumien, kyselyjen ja antamansa palautteen kautta. Myös liikuntapalveluiden oma terveystieteellisen liikunnanohjauksen työryhmä on ollut merkittävässä roolissa, kun suunnitelmaa on työstetty käytännön kokemusten ja esiin nousseiden tarpeiden pohjalta. Suunnitelmaa on esitelty rakentamisvaiheessa myös Hyvinkään vanhus- ja vammaisneuvostoissa, joilta on saatu arvokasta palautetta ja uusia näkökulmia.

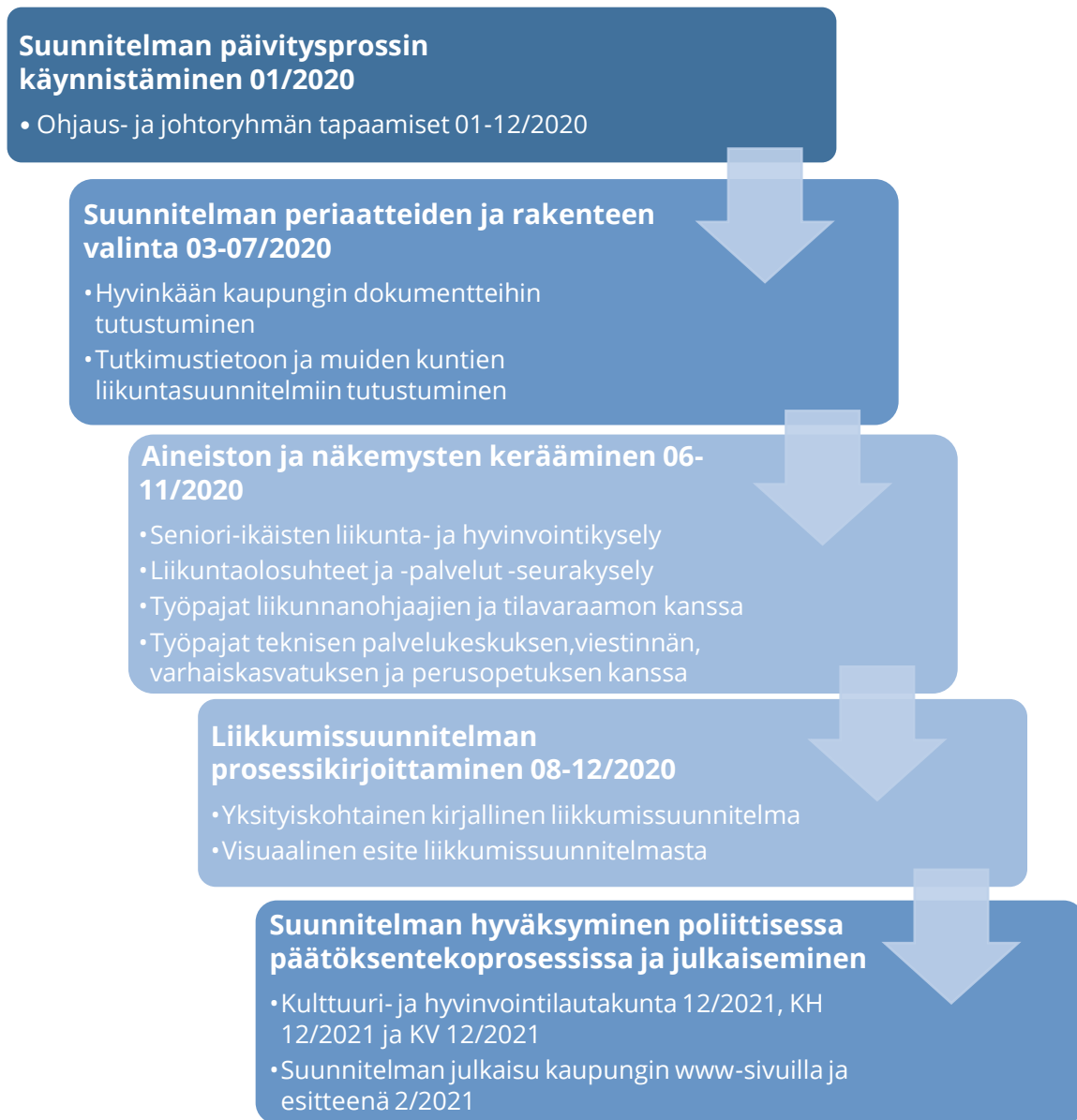
Hyvinkään kaupungin liikkumissuunnitelman 2021-2025 päivittämisen, näkemysten kokoamisen ja kirjoittamisen kokonaisvastuu oli pienellä ja aina tarpeen vaatiessa kokoontuneella ohjaus- ja johtoryhmällä, johon kuului kolme Hyvinkään kaupungin edustajaa, joiden toimenkuvaan kuuluu kiinteästi kaikenikäisten kuntalaisten fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin sekä niiden edistämisen kysymykset:

- kulttuuri- ja vapaa-aikajohtaja
- liikuntapäällikkö
- hyvinvointipäällikkö.

Heidän tärkeänä apunaan oli erityisesti Hyvinkään kaupungin liikuntasihteerin ja vastaava liikunnanohjaaja. Ohjaus- ja johtoryhmän tehtävänä oli nimenomaan asettaa strategiset, sisällölliset ja aikataululliset raamit, johtaa ja viedä eteenpäin päivytysprosessia kokonaisuutena sekä saattaa yhteen ja tehdä näkyväksi erilaisia näkökantoja kuntalaisten liikkumisen osalta. Ohjaus- ja johtoryhmä vastasivat myös suunnitelman valmiiseen, kirjalliseen asuun saattamisesta syksyllä 2020.

Erilaisia näkemyksiä suunnitelman rakennusaineiksi saatiin pääasiassa kahta kautta: Sitouttamalla ennakkoluulottomasti eri toimijoita päivittämistyöhön sen eri vaiheissa sekä käymällä rakentavan kriittisesti läpi olemassa olevia dokumentteja, suunnitelmia ja tutkimuksia, joista tärkeimmät on lueteltu jo luvussa 1. Liikuntapäällikkö oli jo virkansakin puolesta luonnollisesti päävastuussa liikkumissuunnitelman 2021-2025 läpiviemisessä.

Liikkumissuunnitelman päivittäminen oli erittäin kiinnostava, mutta aikaa vienyt prosessi. Pääpiirteittäin päivittäminen eteni seuraavien vaiheiden kautta:

KUVIO 5. Hyvinkään kaupungin liikkumissuunnitelman 2021-2025 laatimisen ja käyttöönoton eteneminen vuosina 2020-2021

Hyvinkään kaupungin liikkumissuunnitelman 2021-2025 kannalta ratkaisevimmat kriteerit liittyvät siihen, että

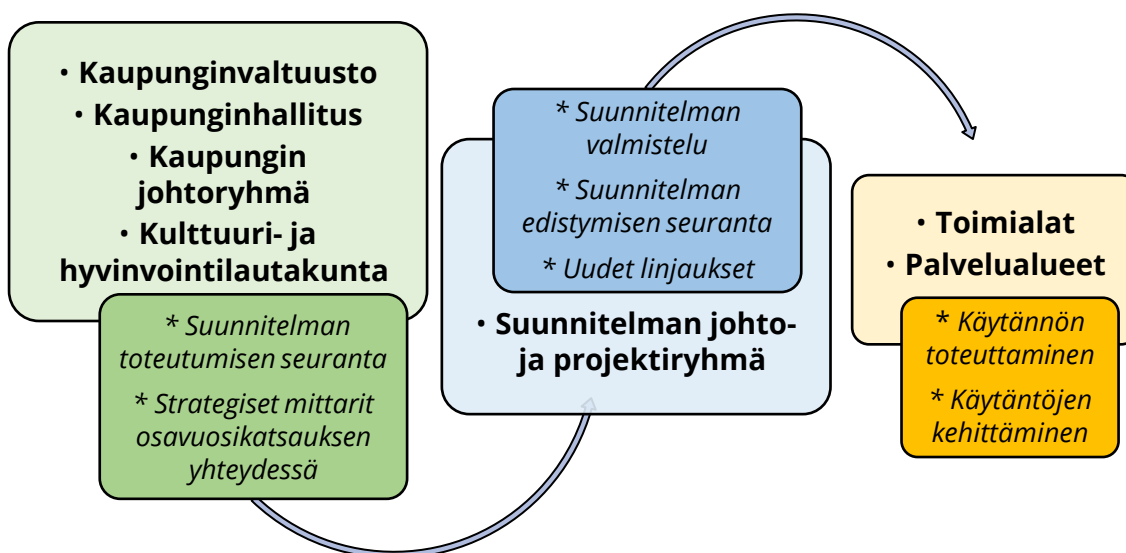
- asetetut tavoitteet ja toimenpiteet ovat realistisia ja ylipäättään toteutettavissa
- toimenpiteiden toteutumista on mahdollista arvioida erilaisilla mittareilla
- tavoitteisiin ja toimenpiteisiin sitoudutaan.

4.2 Liikkumissuunnitelman strategiset linjaukset, tavoitteet ja toteutumisen seuraaminen

Hyvinkään kaupungin liikkumissuunnitelman strategiset linjaukset, linjausten alle sijoittuvat tarkemmat tavoitteet sekä toimenpiteet, joilla näihin tavoitteisiin tullaan pyrkimään vuosien 2021-2025 välisenä aikana ovat nousseet esiin päivitysprosessin aikana.

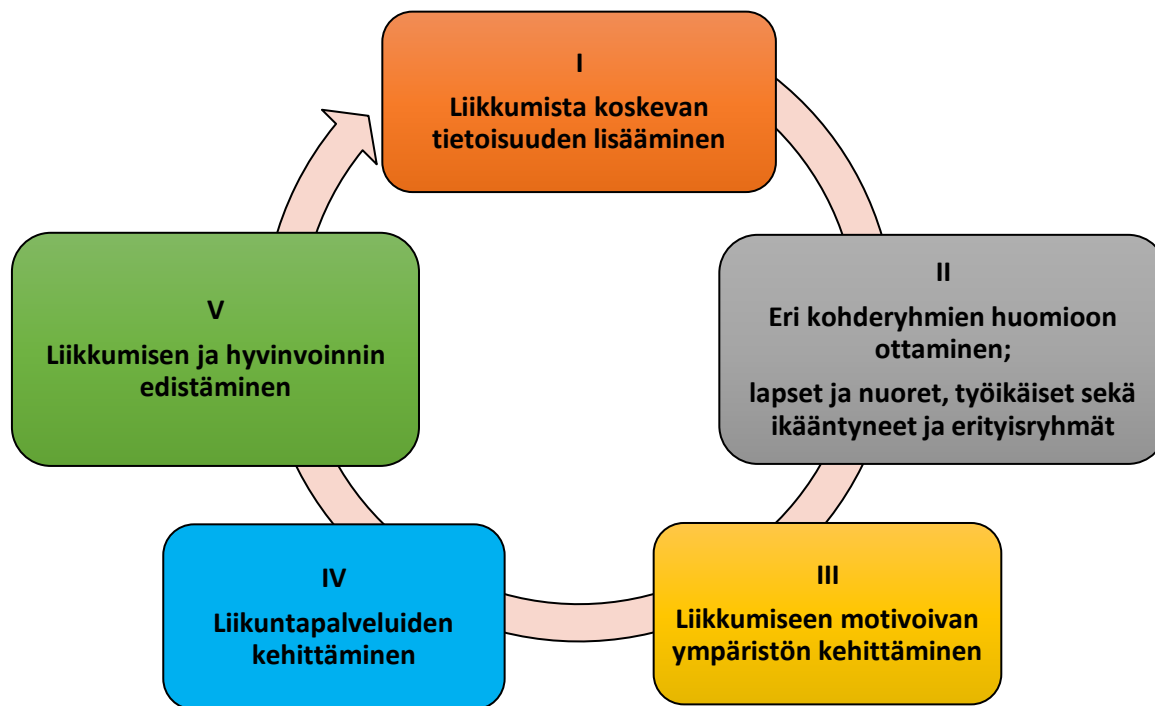
Näiden linjausten, tavoitteiden ja toimenpiteiden työstämiseen on osallistunut laaja joukko asiantuntijoita, jotka ovat ammentaneet suunnitelman elementtejä paitsi omasta käytännön työstään liikunnan ja hyvinvoinnin eteen, myös useista muista suunnitelmista ja dokumenteista, joista tärkeimmät on lueteltu edellä mm. luvussa 1.

Liikkumissuunnitelman 2021-2025 rakentamisessa ja myöhemmässä vaiheessa toteuttamisessa ja arvioinnissa on keskeinen rooli nimenomaan seuraavilla, kuviossa 6 esitellyillä tahoilla:

KUVIO 6. Hyvinkään kaupungin liikkumissuunnitelman 2021-2025 toteutuksen seuranta ja edelleen kehittäminen

Hyvinkään kaupungin liikkumissuunnitelmassa asetetaan vuosille 2021-2025 viisi strategista päälinjausta, jotka ilmenevät alapuolella olevasta kuvioista 7.

KUVIO 7. Hyvinkään kaupungin liikkumissuunnitelman 2021-2025 strategiset linjaukset

Seuraavaksi tarkastellaan yksityiskohtaisesti näitä viittä strategista linjausta sen kautta,

- 1) Millaisiin *konkreettisiin alatavoitteisiin* strateginen linjaus on jaettavissa
- 2) Millaisilla *konkreettisilla toimenpiteillä* kuhunkin alatavoitteeseen pyritään
- 3) Millaisilla mittareilla alatavoitteisiin pääsemistä arvioidaan
- 4) Arvio siitä, onko asetettu tavoite saavutettu ja pitääkö sen osalta tehdä vielä jotain.

Ensimmäisenä strategisena tavoitteena on *liikkumista koskevan tietoisuuden lisääminen Hyvinkäällä vuosina 2021-2025*. Tältä osin toimintaa tullaan kehittämään nimenomaan kolmella kärjellä: kehitetään 1) liikuntaa ja liikkumista koskevaa viestintää kokonaisuutena, 2) liikuntapalveluiden ja Hyvinkään kaupungin sisäistä viestintää sekä 3) sitä viestintää, mikä kohdistuu Hyvinkään kaupungin ulkopuolelle niin paikallisesti, alueellisesti kuin valtakunnallisesti. Tämä strateginen linjaus on hyvin tärkeä myös Hyvinkään kaupunkistrategian, Pelikirjan, näkökulmasta, sillä erinomaiset liikuntapalvelut ja liikkumisen puitteet ovat yksi Hyvinkään kaupungin keskeistä vetovoimatekijöistä. Hyvinkää tunnetaan valtakunnallisestikin vahvana ja perinteisenä urheilu- ja liikuntakaupunkina, mistä voidaan mainita esimerkkeinä muun muassa pesäpallo, koripallo, jääkiekko, ringette, yleisurheilu curling, laskettelu, uinti, salibandy sekä Kytäjä-USmin retkeilymaastot.

I LIKKUMISTA KOSKEVAN TIETOISUUDEN LISÄÄMINEN			
KONKREETTINEN TAVOITE	KONKREETTINEN TOIMENPIDE	TAVOITTEEN TOTEUTUMISEN MITTARI	TOTEUTUMINEN
1. Liikuntapalveluiden viestintäkokonaisuuden kehittäminen	Liikuntapalveluiden viestintäryhmä kokoontuu kuukausittain.	Kaupungin viestintäyksikön ohjauksessa tapahtuneet kokoontumiset ja oma viestintätiimi 12krt/vuosi.	
2. Liikuntapalveluiden sisäisen viestinnän kehittäminen	Liikuntapalveluiden Viestintäsuunnitelman mukaisen ajantasaisen tiedotuksen toteuttaminen ja kaupungin sisäistä tiedonkulkua.	Sovittujen toimenpiteiden toteutuminen. Seuranta kuukausittain.	
3. Liikuntapalveluiden ulkoisen viestinnän kehittäminen	Liikuntapalvelun viestintäsuunnitelman mukaisen viikoittaisen viestinnän toteuttaminen kuntalaisille, liikuntaseuroille. Erityisesti kaupungin www-sivujen, sosiaalisen median ja printtimedian kautta.	Kaupungin viestintäpalveluiden tilastot.	

TAULUKKO 2. Strategisena linjauksena liikkumista koskevan tietoisuuden lisääminen

Toisena liikkumissuunnitelman strategisena linjauksena on *eri kohde- ja ikäryhmien entistä systemaattisempi huomioon ottaminen liikuntapalveluiden ja laajemminkin Hyvinkään kaupungin toiminnassa*. Tämän linjauksen perustelut nousevat ennen kaikkea siitä, että aikaisemmin Hyvinkään kaupunki on tukenut vahvasti huippu- ja kilpaurheilua sekä aktiiviliikkujien toimintaa. Tästä on merkinä muun muassa erinomaisessa kunnossa olevat liikuntapaikat ja liikuntatilat Hyvinkäällä: jäähallit, urheilupuisto, tekonurmet, koulujen liikuntasalit, Pihkalan pesäpallostadion, Kytäjä-Usmen retkeilyreitit, uimala sekä talvella monipuoliset yhteensä noin 100 km pituiset hiihtoreitit ja laskettelukeskus. Koska vallitseva pandemia-, talous- ja työttömyystilanne ovat lyöneet varjonsa myös kuntalaisten liikkumisen, terveyden ja fyysisen hyvinvoinnin ylle, vuosina 2021-2025 on tarkoitus siirtää liikuntapalveluiden fokusta entistä enemmän laajoihin väestöryhmiin eli tavallisiin liikkujiin sekä ennen kaikkea niihin kuntalaisiin, joiden hyvinvointi on uhatuna vähäisen liikkumisen ja jopa liikkumattomuuden takia. Tämä tarve nousee vahvasti myös Hyvinkään kaupungin erilaisista hyvinvointiin liittyvistä suunnitelmista sekä Keski-Uudenmaan alueellista hyvinvointisuunnitelmasta 2020-2025, missä yhtenä tavoitteena on nimenomaan kaivata kuntalaisten hyvinvointieroja, edistää esimerkiksi vähän liikkuvien lasten ja nuorten liikkumista, joka on yksi tärkeimmistä haasteista liikuntapalveluille.

Lapsista ja nuorista 60 % ei kuulu urheiluseuraan ja liikunta tapahtuu omatoimisesti tai kaveriporukoissa. Tutkimuksen mukaan lasten liikunnalliseen elämäntapaan voi vaikuttaa parhaiten ennen 10. ikävuotta.

Seuraavissa kolmessa taulukossa 3–5 on avattu tarkemmin niitä tavoitteita, toimenpiteitä ja mittareita, mitä liittyy yhtäältä lapsiin ja nuoriin, toisaalta työikäisiin, kolmanneksi ikääntyneisiin ja neljänneksi erityisryhmiin.

II ERI KOHDERYHMIEN HUOMIOON OTTAMINEN – LAPSET JA NUORET			
KONKREETTINEN TAVOITE	KONKREETTINEN TOIMENPIDE	TAVOITTEEN TOTEUTUMISEN MITTARI	TOTEUTUMINEN
1. Saadaan liikuntapalveluiden toimintaan mukaan varhaiskasvatustyöntekijäisiä lapsia	Lisätään tiedonkulkua ja yhteistyötä varhaiskasvatuspalveluiden ja liikuntavastaavien kanssa.	Ohjatun liikunnan määrä. Yhteiset suunnittelupalaverit varhaiskasvatuksen kanssa.	
	Järjestetään lisää liikunta-aiheisia, omaehtoista liikumista tukevia tapahtumia pienille lapsille.	Liikuntatapahtumien määrä.	
2. Saadaan liikuntapalveluiden toimintaan mukaan uusia, erityisesti vähän liikkuvia kouluikäisiä lapsia ja nuoria	Tarjotaan vähän liikkuvilla kouluikäisille lapsille ja nuorille maksuttomia liikuntaryhmiä.	Vähän liikkuvien kouluikäisten lasten ja nuorten osallistumismäärät.	
	Tarjotaan lisää ryhmiä lasten ja nuorten toiveiden mukaisesti.	Liikuntatapahtumien määrät.	
	Järjestetään liikuntatapahtumia koulujen loma-aikoina sekä lukukausien päätyttyä.	Kerätään vuosittain palautetta kouluikäisiltä lapsilta ja nuorilta.	
3. Lasten ja nuorten uimataidon edistäminen	Järjestetään lasten uimaopetusta koulun opetus suunnitelman mukaisesti.	4 opetuskrt / lapsi lukuvuoden aikana.	
	Lasten ja nuorten uimala käynnit.	Kävijämäärä.	
	6-luokkalaisten uimataidon varmistaminen.	Määritellyn testisuorituksen läpäisseiden määrä.	
	Kesäuimakoulut.	Osallistuneiden määrä.	

4. Saada erityistä tukea tarvitsevia lapsia pyörähdyskerhoon liikku- maan ja näin tukea heidän motorista kehi- tystänsä	Liikuntapalveluiden yh- teistyö lasten toiminta-, puhe- ja fysioterapeuttien sekä lääkärien kanssa.	Toimintaan osallistunei- den määrä.	
5. Lisätään yhteistyötä perusopetuksen ja toi- sen asteen opettajien kanssa liikunta-asi- oissa	Perusopetuksen ja toisen asteen opettajien koulut- taminen ja yhteistyön li- sääminen.	Toteutuneiden koulu- tusten ja yhteisten suunnittelupalaverien määrä.	
	Liikkuva opiskelu -hanke.	Toteutuneiden ohjaus- ten määrä.	
6. Lisätään kutsuntaikäis- ten liikuntaneuvontaa	Mahdollistetaan henkilö- kohtaiset harjoitusohjel- mat kutsuntaikäisille ui- malan liikuntaneuvonta- toiminnassa.	Ohjelman saaneiden määrä.	
7. Tiivistetään yhteistyötä urheiluseurojen kanssa	Saadaan jokaiseen Sä- pinäsunnuntaihin urheilu- seura järjestämään toi- mintaa sekä mainosta- maan omaa toimintaansa.	Toimintaan osallistuneet seurat, luettelo.	
8. Urheiluseurojen eet- tisten pelinsääntöjen päivittäminen	Päivitetään urheiluseuro- jen kanssa Hyvinkäälle laaditut urheilun eettiset pelinsäännöt lasten ja nuorten näkökulmasta.	Toteutettu vuosittain.	

TAULUKKO 3. Strategisena linjauksen lasten ja nuorten liikkumisen huomiointi

Tulevina vuosina on tarkoitus paitsi tuttuun tapaan pitää huolta paljon liikkuvien työikäisten mahdollisuuksista, myös pyrkiä aktivoimaan entistä voimallisemmin vähän liikkuvia ja liikkumattomia kuntalaisia pitämään huolta fyysisestä kunnostaan itselleen ja elämäntilanteeseensa parhaiten sopivilla tavoilla. Tärkeintä tässä kohtaa on liikkumisen aloittamisen ja tason matalakynnys ja esteettömyys, yhtäläiset mahdollisuudet liikkua. Toisaalta Hyvinkään kaupungin liikuntasuunnitelmassa halutaan muistuttaa siitä, miten liikkuvan ja aktiivisen seniorikuntalaisuuden pohjaa aletaan luoda jo elämän ruuhkavuosina, työiässä. Vuosina 2021-2025 fokus on myös työikäisten osalta polarisaatioissa, sillä työikäisten kohdalla on paljon vaihtelua siinä, miten paljon eri kuntalaiset harrastavat arki-, hyöty- ja kuntoliikuntaa sekä kilpaurheilua.

II ERI KOHDERYHMIEN HUOMIOON OTTAMINEN – TYÖIKÄISET			
KONKREETTINEN TAVOITE	KONKREETTINEN TOIMENPIDE	TAVOITTEEN TOTEUTUMISEN MITTARI	TOTEUTUMINEN
1. Madalletaan työikäisten liikkumisen kynnystä	Monipuolistetaan liikuntapalveluiden lajitarjontaa.	Lajien ja niihin osallistuvien lkm.	
	Lisätään liikuntapalveluiden ohjattujen ryhmien määrää.	Ohjattujen ryhmien ja niihin osallistuneiden kuntalaisten lkm.	
	Järjestetään hyvinvointiviikonloppuja aikuisille kuukausittain.	Hyvinvointiviikonloppujen ja niihin osallistuneiden kuntalaisten lkm.	
	Järjestetään mielen ja kehon virkistystä työikäisille edullisella osallistumismaksulla.	Virkistäytymistapahtumien ja niihin osallistuvien kuntalaisten lkm.	
2. Lisätään kuntalaisten lajituntemusta	Liikuntapalveluiden liikuntavälinelainaamon ylläpitäminen.	Lainattavien liikuntavälineiden ja lainausten lkm.	
3. Edistetään kaupungin työntekijöiden työhyvinvointia	Tarjotaan edullisia liikkumismahdollisuuksia kaupungin työntekijöille yhteistyössä henkilöstöhallinnon kanssa.	Liikuntapalveluiden toimintaan osallistuvien kaupungin työntekijöiden lkm.	
4. Yhteistyön lisääminen aikuiskoulutusta ja aikuisten palveluita tarjoavien tahojen kanssa	Järjestetään kursseja liikuntaseurojen kanssa aikuisille.	Toteutuneiden kurssien lkm.	
	Järjestetään työttömille oma liikuntaryhmä yhteistyössä Hyrian kanssa.	Kävijämäärä.	
5. Yhteistyön lisääminen urheiluseurojen kanssa työikäisten liikkumisen edistämiseksi	Selvitetään paikallisten urheiluseurojen kanssa erilaisia mahdollisuuksia yhteiselle hankkeelle.	Hankkeen käynnistymisen Hyvinkäällä.	
6. Yhteistyön lisääminen paikallisten yritysten kanssa	Työntekijöiden motivoiminen liikunnalliseen elämäntapaan ja taukoliikuntaan.	Toimintojen ja niihin osallistuneiden työntekijöiden lkm.	
	Räätälöidyt ja monipuoliset liikuntapakettit yrityksille.	Liikuntapakettien ja niihin osallistuneiden työntekijöiden lkm.	

TAULUKKO 4. Strategisena linjauksena työikäisten liikkumisen huomiointi

Myös Hyvinkäällä ikääntyneiden suhteellinen ja absoluuttinen määrä on kasvanut jo pitkään ja tämä kehityskulku tulee jatkumaan myös lähivuosikymmeninä. Väestöennusteen mukaan vuonna 2020 hyvinkään 47 000 asukkaasta 65-74-vuotiaita oli 59 %, 75-84-vuotiaita 30 % ja 85-vuotiaita tai sitä vanhempia 11 %. Mikäli ennusteet pitävät paikkansa, ikäpyramidi seisoo myös Hyvinkäällä entistä vahvemmin kärjellään vuonna 2044, sillä yleensä varsin toimintakykyisiä ja omatoimisia 65-74-vuotiaita tulee olemaan 24 %, 75-84-vuotiaita 39 % ja tätä iäkkäämpiä peräti

37 %. Hyvinkääläisten seniori-ikäisten liikkumista yksin tai seurassa tutkittaessa selvisi, että 70,3 % harrastaa liikuntaa itsenäisesti ja 5,6 % ohjatusti. Kuten Hyvinkään kaupungin Seniori-ikäisten liikunta- ja hyvinvointikyselystä (2020) tuli ilmi, suosituin liikuntamuoto oli kävely. Tämän jälkeen tulivat hyötyliikunta, luontoliikunta, pyöräily ja jumppa. Hyvinkään kaupungin liikuntapalveluiden on tärkeää panostaa tulevalla valtuustokaudella yhtäältä aktiivisesti liikkuvien seniorien ryhmiin, mutta ennen kaikkea omatoimisesti liikkuviin ikääntyneisiin tarjoamalla monipuoliset, turvalliset ja liikkumiseen motivoivat puitteet. Alapuolella olevasta taulukosta 5 ilmenee, mihin seikkoihin ikääntyneiden ja erityisryhmien kohdalla tullaan panostamaan tietoisesti seuraavina vuosina.

II ERI KOHDERYHMIEN HUOMIOON OTTAMINEN - IKÄÄNTYNEET JA ERITYISRYHMÄT			
KONKREETTINEN TAVOITE	KONKREETTINEN TOIMENPIDE	TAVOITTEEN TOTEUTUMISEN MITTARI	TOTEUTUMINEN
1. Ikääntyneiden tiedottaminen liikkumismahdollisuuksista ja liikkumisen hyödyistä	Pidetään ikääntyneiden liikuntainfo 2 kertaa vuodessa yhdessä eläkeläis- ja sote-yhdistysten kanssa.	2 kpl liikuntainfoja.	
	Pidetään ikääntyneille suunnattuja tietoisuuksia yhdessä eläkeläis- ja sote-yhdistysten kanssa.	Ikääntyneille suunnattujen tietoisuuksien määrä.	
	Osallistutaan aktiivisesti Hyvinkään vanhusneuvoston kokouksiin.	Osallistuminen vanhusneuvoston kokouksiin.	
2. Ikääntyneiden aktivoiminen liikkumiseen	Järjestetään ikääntyneille liikkumisen vertaisohjaustoimintaa pitämällä vertaisohjaajakoulutuksia.	2 krt vuodessa.	
3. Tarjotaan myös esteettömiä ja matalakynnyksisiä liikkumismahdollisuuksia	Tarjotaan erityisryhmille nykyistä paremmat mahdollisuudet osallistua olemassa oleviin liikuntaryhmiin ja -ympäristöihin.	Hyvinkään vammaisneuvoston tekemä vuosiarviointi.	
	Tarjotaan erityisryhmille omia liikkumismahdollisuuksia, joissa korostetaan motoristen taitojen kehittämistä ja ylläpitämistä.	Hyvinkään vammaisneuvoston tekemä vuosiarviointi.	
	Toteutetaan esteettömyyskartoitus liikuntapaikoilla.	3. sektorin toimijoiden kanssa toteutettu vuosiarviointi.	
4. Varmistetaan vuoropuhelu esteettömyysasiantuntijoiden kanssa	Säännöllinen osallistuminen Hyvinkään vammaisneuvoston kokouksiin, joissa jaetaan tietoa molempiin suuntiin.	Osallistuminen vammaisneuvoston kokouksiin.	

TAULUKKO 5. Strategisena linjauksena ikääntyneiden ja erityisryhmien liikkumisen huomiointi

Alla olevaan taulukkoon 6 on koottu tärkeimpiä konkreettisia tavoitteita vuosille 2021-2025 liikuntaan ja liikkumiseen motivoivan ympäristön tarjoamiseen liittyen. Sosiaali- ja terveystalouden siirryttyä 1.1.2019 alkaen Keski-Uudenmaan sote -kuntayhtymän alaisuuteen Hyvinkään kaupungin toimintafilosofia ja -tavat ovat siirtyneet entistä enemmän ongelmien korjaamisesta hyvinvoinnin edistämiseen ja erilaisten haasteiden ehkäisemiseen jo ennakolta. Tätä strategista kurssinmuutosta voidaan perustella niin inhimillisillä kuin taloudellisilla syillä. Hyvinkään liikuntapalveluiden näkökulmasta tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että liikuntapalvelut tulevat jatkossa sekä liikuttamaan ihmisiä että ennen kaikkea tarjoamaan kuntalaisille mahdollisimman motivoivat puitteet omaehtoiselle, itsestä nouseville tavoille liikkua.

III LIKKUMISEEN MOTIVOIVAN YMPÄRISTÖN KEHITTÄMINEN			
KONKREETTINEN TAVOITE	KONKREETTINEN TOIMENPIDE	TAVOITTEEN TOTEUTUMISEN MITTARI	TOTEUTUMINEN
1. Kartoitetaan liikkumisympäristöjen olosuhteet ja kunto	Lähiliikuntapaikkojen kuntokartoitus investointitarpeiden ajoittamiseksi.	Toteutus toimintasuunnitelman yhteydessä.	
	Tehdään vuosittain ulkoilureittien kunnossapidon suunnitelma investointitarpeiden ajoittamiseksi.	Toteutus toimintasuunnitelman yhteydessä.	
	Laaditaan lähivirkistysalueiden kehittämissuunnitelma, missä tavoitteena on luontevaan liikkumiseen kannustava ympäristö.	Hanke 2021.	
2. Kehitetään talvipyöräilymahdollisuuksia	Talvipyöräilyreitit toteuttaminen ja merkitseminen.	Hanke 2021.	
3. Kehitetään vesiliikuntaa	Lisätään asiakkaiden omaehtoista vesiliikuntaa mm. olosuhteita parantamalla (virtuaaliliikunta).	Toteutus 2021.	
4. Lisätään ulkokuntoilumahdollisuuksia	Ulkokuntoilupisteiden suunnittelu tai parantaminen (2 kpl).	Hanke 2021.	
5. Kehitetään ja parannetaan reittejä	Parannetaan terveismetsäpolkua vaikeammilta osilta ja lisätään levähdyspisteitä.	Hanke 2021.	
	Usmin alueen ja Sveitsinpuiston opasteiden parantaminen ja lisääminen.	Hanke 2021.	
	Parannetaan Härkävehmaansuon luontoreittiä, jos siihen saadaan hankerahoitus.	Hanke 2021.	

TAULUKKO 6. Strategisena linjauksena liikkumiseen motivoivan ympäristön kehittäminen

Hyvinkään kaupungin liikuntapalveluiden neljäntenä strategisena linjauksena vuosille 2021-2025 on *liikuntapalveluiden sisäinen kehittäminen* vastaamaan entistä paremmin Hyvinkään kaupunkiorganisaation nykyistä roolia kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäjänä

IV LIIKUNTAPALVELUIDEN KEHITTÄMINEN			
KONKREETTINEN TAVOITE	KONKREETTINEN TOIMENPIDE	TAVOITTEEN TOTEUTUMISEN MITTARI	TOTEUTUMINEN
1. Ryhmätoiminnan kehittäminen	Järjestetään ohjattuja ryhmiä läpi kesän (supistettu ohjelma).	Toteutuneiden ryhmien määrä.	
	Huomioidaan kuntalaisten toiveet liikuntapalveluista.	Joka toinen vuosi.	
2. Maahanmuuttajat ja vähäosaiset kuntalaiset	Yhteistyö maahanmuuttotyötä tekevien tahojen kanssa. Maahanmuuttajille kohdennettuja toimintoja/tapahtumia (avoimia kaikille).	Toteutuneet määrät.	
	Maksuttomia/edullisia liikuntaryhmiä ja toimintoja.	Osallistuneiden määrä.	
3 Hallinnolliset palvelut	Tilavarausten sähköisen varausjärjestelmän käyttöönotto ja tilojen käyttöasteen parantaminen.	Käyttötuntien / tilavarausten määrä.	
	Tilojen jakoperusteiden päivittäminen ja tilojen varausten tasapuolisuus ja oikeudenmukaisuus.	Tarkistetaan yhteistyössä seurojen kanssa 2021.	
	Kohdeavustuksen perusteiden uusiminen ja kohdeavustuksen käytön lisääminen.	2021.	
	Seurayhteistyön lisääminen. Säännölliset seurafoorumitapaamiset ym. urheiluseuroille.	2 kertaa vuodessa.	

TAULUKKO 7. Strategisena linjauksena liikuntapalveluiden kehittäminen

Viidentenä strategisena linjauksena on *liikkumisen ja hyvinvoinnin edistäminen Hyvinkäällä*. Alapuolella olevaan taulukkoon on koottu olennaisimmat konkreettiset tavoitteet ja toimenpiteet tämän linjauksen osalta.

V LIKKUMISEN JA HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN			
KONKREETTINEN TAVOITE	KONKREETTINEN TOIMENPIDE	TAVOITTEEN TOTEUTUMISEN MITTARI	TOTEUTUMINEN
1. Liikuntapalveluiden toiminnan laadun seuraaminen	Kerätään vuosittain asiakaspalautetta ohjaustoiminnasta ja uimalasta.	Määrälliset mittarit ja laadulliset arvioinnit.	
2. Liikuntapalvelut hakevat vuosittain rahoitusta 1-2 hankkeelle	Seurataan avoinna olevia hankehakua ja osallistutaan alueellisiin ja valtakunnallisiin hankkeisiin, mitä tukevat Hyvinkään tavoitteiden saavuttamista.	Haettujen ja toteutuneiden hankkeiden määrä vuosittain.	
3. Yhteisten käytäntöjen kehittäminen naapurikuntien kanssa liikuntapaikkojen osalta	Aktivoidutaan tilanteen vaatimassa sekä säännöllisesti toteutetussa alueellisessa yhteistyössä.	Toteutuneiden yhteydenottojen ja verkostotapaamisten määrä.	
4. Edistetään asukkaiden osallistumista liikuntapalveluihin yli kuntarajojen	Keusote-alueen kuntien yhteinen liikkumis- ja elintapaneuvonta.	Yhteinen mittaristo kuntien kesken sekä kohtaamiskerrat.	
5. Saadaan kuntalaisia sitoutumaan ja osallistumaan liikuntaneuvontaan vuoden ajaksi	Liikuntaneuvonta.	Liikuntaneuvontaan osallistuneiden määrä.	

TAULUKKO 8. Strategisena linjauksena liikkumisen ja hyvinvoinnin edistäminen

5 Pohdinta

Anna miehelle kala ja ruokit hänet päiväksi. Opetta mies kalastamaan ja ruokit hänet loppuelämän ajaksi.

Kiinalainen sananlasku

Hyvinkään kaupungin liikuntapalvelut noudattaa voimassa olevaa liikuntasuunnitelmaa 2013–2023. Kyseinen suunnitelma laadittiin vuonna 2012 Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellisen tiedekunnan vetoavulla sen hetkisestä tilanteesta ja tarpeista käsin. Voimassa oleva suunnitelma on tieteellisesti uskottava, laadukas ja kattava, mutta nykyisten ajattelutapojen ja varsinkin hyvin radikaalisti muuttuneiden olosuhteiden myötä ehkä turhan vahvasti painottunut – perinteiseen tapaan – liikuntaan, urheiluun ja ennen kaikkea liikuntarakentamiseen.

Nyt, kun voidaan hyvillä mielin todeta, että liikunnan infrastruktuuri on Hyvinkäällä erittäin hyvässä kunnossa ja valtakunnallisestikin mitattuna erinomaisella tasolla sekä aktiivisesti liikkuvien puitteet mainiossa kunnossa, Hyvinkään kaupungin liikuntasuunnitelmaa on tarpeen päivittää tulevalle valtuustokaudelle ja vuosiksi 2021–2025 sekä samalla saattaa se tälle vuosikymmenelle, nykyistä tilannetta paremmin vastaavaksi.

Kuten tästä liikuntasuunnitelmasta on tullut ilmi, strategisten linjausten fokus on siirtynyt tarkoituksella

- liikuntarakentamisesta toimintaan ja kaikkien kuntalaisten liikkumisen edistämiseen
- liikuntaa aktiivisesti harrastavien ja kilpaurheilun tukemisesta hyvinvointierojen kaventamiseen ja vähän liikkuvien kuntalaisten – liikkumissyryjäytyneiden – motivoimiseen
- liikunnasta ja urheilusta laajempaan, kuntalaisten syvempiä rivejä koskevaan käsitykseen liikkumisesta ja hyvinvoinnista.

Fokuksen siirtyminen ei missään nimessä tarkoita ääripäästä toiseen menemistä tai liikuntarakentamisen ja aktiiviliikkujien unohtamista, vaan kuntalain (410/2015 § 1 ja 9) entistä tarkempaa noudattamista: Hyvinkään kaupunki ja sen tuottamat palvelut ovat olemassa kaikkia kuntalaisia, myös heikoimmassa asemassa olevia, varten.

Noin vuoden kestäneen ja monipolvisen päivitysprosessin tärkeimpänä lopputulemana on viisi liikuntapalveluiden strategista linjausta, jotka ovat jakautuneet kaikkiaan 34 konkreettiseen tavoitteeseen ja 59 toimenpiteeseen. Nämä viisi linjausta, joita käsiteltiin tarkemmin edellisessä luvussa ovat seuraavat:

- 1) Liikkumista koskevan tietoisuuden lisääminen
- 2) Eri kohderyhmien huomioon ottaminen
- 3) Liikkumiseen motivoivan ympäristön kehittäminen
- 4) Liikuntapalveluiden kehittäminen
- 5) Liikkumisen ja hyvinvoinnin edistäminen.

Liikuntapalveluiden pääpainopiste tulee olemaan hyvinkääläisten liikkumisen ja hyvinvoinnin edistämisessä; lasten ja nuorten liikunnallisen elämäntavan kannustamisessa eri keinoin sekä ikääntyneiden määrän edelleen kasvaessa liikuntaympäristöjen ja liikuntatoiminnan kehittämisessä. Myös erityisryhmiin, esteettömyyteen ja liikuntaolosuhteisiin sekä saavutettavuuteen tulee panostaa. Työikäiset vastaavat parhaiten omasta liikkumisestaan ja heidän kohdallaan kaupunki huolehtii motivoinnista, alkukipinän antamisesta sekä liikuntapaikkojen ja liikuntamahdollisuuksien ylläpitämisestä.

Liikkumisen eriarvoistumista tulee välttää ja esimerkiksi harrastusmaksut ja liikuntapaikkojen kustannukset tulisi pitää kohtuullisella tasolla sekä panostaa erityisesti heikoimmassa asemassa olevien kuntalaisten liikkumisen mahdollistamiseen.

Hyvinkään kilpaurheilutoiminta keskittyy pääasiallisesti nuorten toimintaan ja kaupunki onkin kasvattajan roolissa vaikka muutamia korkeamman sarjatason lajejakin löytyy. Tulevaisuuden pohdinnaksi jää esimerkiksi opiskelun ja urheilun yhdistäminen, urheiluakatemia toiminta ja seurojen toiminnan taloudelliset edellytykset sekä tukeminen.

On tärkeä muistaa, että nämä strategiset linjaukset ovat tietoisia nostoja, eikä liikuntapalveluiden ja Hyvinkään kaupungin muiden palvelualueiden toiminta kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi rajaudu suinkaan pelkästään näihin; liikuntapalvelut tekee paljon muutakin myös tulevana vuosina, mutta näihin nostoihin pyritään panostamaan tietoisesti aina, kun mahdollista.

Koska elämme COVID-19 -pandemian sekä talous- ja työllisyystilanteen vuoksi erittäin epävakaita aikoja, käsillä olevaan liikuntasuunnitelmaa on syytä pysähtyä tarkastelemaan säännöllisesti itsekriittisellä, joustavalla ja kehittäväällä otteella. Liikuntapalvelut on sopeutunut notkeasti radikaalisti muuttuneisiin tilanteisiin, joten resilienssiä löytyy myös tulevien haasteiden ja mahdollisuuksien osalta. Hyvinkään kaupungin liikkumissuunnitelma 2021–2025 tulee siis elämään monin tavoin tulevan valtuustokauden aikana. Tämä jatkuva, säännöllinen reflektointi luo puolestaan hyvää pohjaa sille, kun liikuntapalvelut lähtee työstämään aikanaan uutta liikkumissuunnitelmaa vuosille 2026-2029.

Työryhmä on omalta osaltaan sitoutunut nyt esitettyyn liikkumissuunnitelmaan ja etenee sen edistämisen kanssa positiivisesti ajatellen ja mottona Urho Kekkosen 80-luvulla kuuluisan lausahduksen mukaisesti:

Kaikki syyt, jotka estävät meitä liikkumasta, ovat tekosyitä.

Lähteet

Ahonen, A. & Suomi, K. 2013. Hyvinkään liikuntasuunnitelma 2013-2023

Allardt, E. 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Helsinki: WSOY.

Husu, P., Sievänen, H., Tokola, K., Suni, J., Vähä-Ypyä, H., Mänttari, A. & Vasankari, T. 2018. Suomalaisen objektiivisesti mitattu fyysinen aktiivisuus, paikallaanolo ja fyysinen kunto. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 30/2018.

Kari, J. 2020. Jyväskylän yliopisto Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 31, 2018

Kokko, S. & Mehtälä, A. (toim.) 2016. Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. LIITU-tutkimuksen tuloksia 2016. Helsinki: Valtion liikuntaneuvosto, Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Moisio, P., Karvonen, S., Simpura, J. & Heikkilä, M. 2008. Suomalaisen hyvinvointi 2008 (toim.). Helsinki: Stakes.

Perttilä, K., Orre, S., Koskinen, S. & Rimpelä, M. 2010. Kuntien hyvinvointikertomus-hankkeen asiantuntijoiden työryhmä.

Vaarama ym. 2014, M., Karvonen, S., Kestilä, L., Moisio, P. & Muuri, A. 2014. Suomalaisen hyvinvointi. Helsinki: THL: Yliopistopaino.

Liitteet

KÄYTTÖTILASTO
01.01.2019 - 31.12.2019

KOULUJEN LIIKUNTASALIT

TUNNIT
(t:min)

ASEMAN KOULU	1183:00:00
HYVINKÄÄN SVEITSIN LUKIO	1570:45:00
HYVINKÄÄNKYLÄN KOULU	711:15:00
HAKALANTALON KOULU	2641:30:00
HYVINKÄÄN YHTEISKOULU	2357:10:00
JUHLASALI	1245:45:00
PALLOILUSALI	1111:25:00
HÄMEENKADUN KOULU	2043:15:00
PAAVOLAN KOULU	635:45:00
POHJOISPUISTON KOULU	1559:00:00
PUOLIMATKAN KOULU	1985:30:00
SVENSKA SKOLAN I HYVINGE	673:30:00
TAPAINLINNAN KOULU	2021:45:00
Yhteensä	19739:35:00

MARTINHALLI	2329:20:00
VEHKOJAN KOULU	1976:00:00
Yhteensä	4305:20:00

HYRIAN TILAT

HYRIA KARANKATU	2028:30:00
JUHLASALI	1031:30:00
KUNTOSALI	997:00:00
HYRIA KAUPPALANKATU	1590:15:00
JUHLASALI	1047:15:00
KUNTOSALI	543:00:00
HYRIA UUDENMAANKATU	919:00:00
JUHLASALI	837:30:00
KUNTOSALI	81:30:00
Yhteensä	9075:30:00

KÄYTTÖTILASTO
01.01.2019 - 31.12.2019
00:00 - 24:00

20.11.2020

	TUNNIT (t:min)
AGILITY-KENTTÄ	3672:00:00
ASEMAN KOULUN KENTTÄ	70:00:00
HAKALAN PALLOKENTTÄ	484:30:00
HAKALANMÄEN LENTOPALLOKENTTÄ	166:00:00
HYVINKÄÄNKYLÄN KOULUN KENTTÄ	2:00
JÄÄHALLI	
KILPAHALLI	2975:00:00
NUORISOHALLI	3197:45:00
P-ALUE,HIEKKA	52:00:00
KANKURIN LIIKUNTAPUISTO	
HIEKKAKENTTÄ	100:45:00
NURMIKENTTÄ	328:45:00
VILLA PARK KEINONURMI	106:45:00
MARTIN KOULUN KENTTÄ	38:30:00
MARTIN URHEILUPIISTO	
HIEKKATEKONURMI	511:15:00
Juoksusuora	2:00
MUSTANMÄNNISTÖN PALLOKENTTÄ	40:30:00
PAAVOLAN PALLOKENTTÄ	46:30:00
PERTTULAN KENTTÄ	
NURMIKENTTÄ 1	270:30:00
NURMIKENTTÄ 2	277:15:00
PUOLIMATKAN KENTTÄ	262:30:00
SVEITSIN KENTTÄ	
HIEKKAKENTTÄ	272:30:00
JÄÄKIEKKOKAUKALO	4:00
SVEITSIN UIMALA	
25 M RATA 1	212:00:00
25 M RATA 2	267:15:00
25 M RATA 3	1913:15:00
25 M RATA 4	1907:10:00
25 M RATA 5	225:15:00
25 M RATA 6	216:00:00
50 M RATA 1	1:00
50 M RATA 2	1:00
50 M RATA 3	182:00:00
50 M RATA 4	328:30:00
50 M RATA 5	316:00:00
50 M RATA 6	266:30:00
50 M RATA 7	1:30
50 M RATA 8	1:30
HYPPYALLAS	2:30
OPETUSALLAS	215:30:00

TERAPIA-ALLAS	753:55:00
UIMAHALLI	17:00
ULKOUIMALA	13:30
URHEILUPIISTO	
JUDOSALI	1603:05:00
JÄÄKIEKKOKAUKALO	
1	4:00
KORIPALLOKENTTÄ	13:30
NURMIKENTTÄ	167:30:00
PIHKALAN KENTTÄ	825:45:00
YLEISURHEILU- KENTTÄ	308:00:00
VEHKOJAN KENTTÄ	181:00:00
VIERTOLAN PALLOKENTTÄ	107:30:00
VILLATEHTAAN TAKOMO	
GOLFSALI	3780:00:00
HEITTOSALI	852:45:00
KAMPPAILU 1 nyrkkeily	8159:00:00
KAMPPAILU 2 paini	796:40:00
MONITOIMISALI	2840:25:00
PEILISALI	1568:45:00
WANHA AREENA	
1/2 PALLOILU	285:50:00
1/2 PALLOILU	300:50:00
YLEISURHEILU	150:20:00
YHTEENSÄ	41667:15:00